

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ



ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 Ζαγορίσιους στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 379

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

2010

ΚΩΔΙΚΟΣ 2571

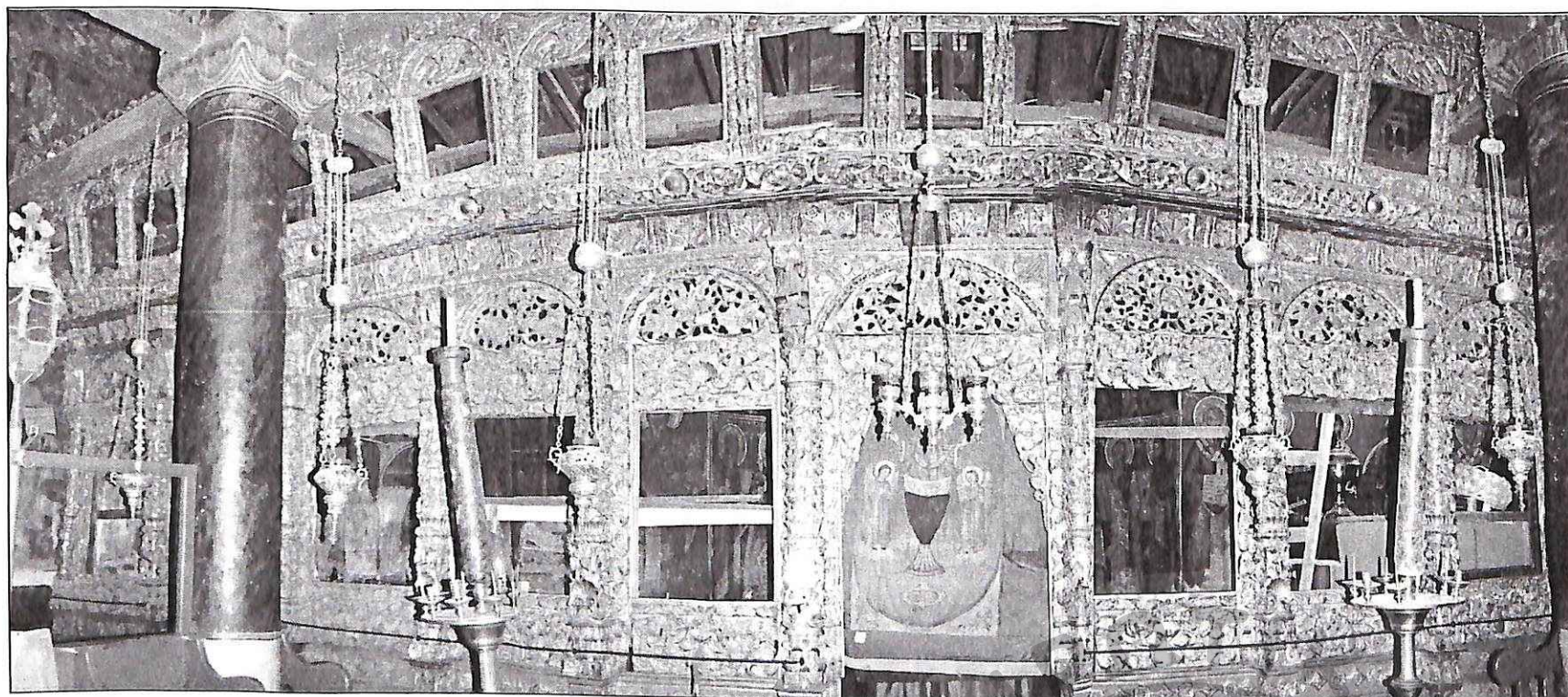
ΣΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ ΦΕΤΟΣ ΔΕΝ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ

Αλλά... πώς και πού να γεννηθεί ο φτωχός, αφού κάποιος σύγχρονοι Σταυροφόροι και αδιάτακτοι βέβηλοι, σύλησαν και λεηλάτησαν τον οίκο αυτής που τον γέννησε, 2010 χρόνια πριν, παραμονή της γιορτής της γέννησής του.

Και μείναμε οι Ζαγορίσιοι (κι όχι μόνο) άφωνοι και σοκαρισμένοι από την ανατριχιαστική θέα του ξεγυμνωμένου τέμπλου, μιας από τις πιο αξιόλογες εκκλησιές του Ζαγοριού. Ανοιχτοί, ξεκοιλιασμένοι τάφοι και άδειες κόγχες ξεριζωμένων ματιών, οι κενές θέσεις των κλεμμένων εικόνων της.

Νομάρχη Ιωαννίνων Αλέκου Καχριμάνη, που με το γνωστό ρεαλισμό του προτείνει οι μεγάλης αξίες εικόνες κι όλα τα πολύτιμα ιερά κειμήλια των εκκλησιών και μοναστηριών μας, να συγκεντρωθούν σ' ένα μεγάλο Μουσείο Θρησκευτικής τέχνης και πολιτισμού, (στα Γιάννινα ή στο Ζαγόρι) και στη θέση τους να τοποθετηθούν αντίγραφα.

Σ' αυτό έχει την υποχρέωση να συμβάλει και η Μητρόπολη Ιωαννίνων, καθώς και ο Δεσπότης μας, ο οποίος δεν θα πρέπει να κοιμάται και τόσο μακάρια τις μέρες αυτές, βλέποντας εκείνα τα



Το τέμπλο του Ιερού Ναού Κοίμησης Θεοτόκου Κουκουλίου μετά τη σύληση.

Μετά το σοκ, η οργή και η θλίψη για το αρχοντοζαγόρι μας, που έρβει άδειο κι απροστάτευτο.

Ναι άδειο, παρά την καθημερινή διατυμπανιζόμενη ...καραμέλα της... **πληρότητας** των ξενώνων και των τουριστικών ξενοδοχείων μας (των 5-10 χωριών από τα 46 του Ζαγοριού). Μια πληρότητα που με τίποτε δεν αναπληρώνει... το κενό (άδειασμα) (κάθε χρόνο και μεγαλύτερο) των χωριών μας που φθίνουν και λεηλατούνται παντοιοτρόπως και καθημερινά κι εμείς πανευτυχείς προ «των οικιών ημών εμνηπραμένων... **άδομεν**»!!!

Κι αφού, **όταν έπρεπε**, δεν κάναμε **εκείνο που έπρεπε**, (για να μη ρημάξουν τα χωριά μας), ας βρούμε, τουλάχιστον τώρα, τον τρόπο να προστατεύσουμε την ιστορία, την παράδοση και τον πολιτισμό τους, αφήνοντας τα ανούσια κλαψουρίσματα και τις συσκέψεις (που πάντα επιβεβαιώνουν εκείνο το «**όποιος δε σκέφτεται ... συσκέφτεται...**») κι ας κάνουμε το μόνο σωστό που ακούστηκε μέχρι τώρα και αφορά στην παλαιότερη πρόταση (με αφορμή πάλι την κλοπή εικόνων στο Ζαγόρι, που σταματημό δεν έχει) του

ανοιχτά στόματα του περικαλλούς ιερού τέμπλου της Θεοτόκου του Κουκουλίου, να **κραυγάζουν για το έγκλημα και την αδιαφορία μας**.

Διαφορετικά, σε λίγα χρόνια, θα τρέχουμε και δεν θα φθάνουμε να «βουλώνουμε» τα κενά των ξηλωμένων εικόνων από τις εκκλησιές μας. Κι αυτά τα κενά δυστυχώς, δεν γίνεται να καλυφθούν με τις αφίσες και τις φωτογραφίες που υμνούν την τουριστική μας πληρότητα και μια άλλη σύγχρονη θρησκεία εκείνη του... Αγίου Μαμμωνά.

Τελειώνοντας, δεν μπορούμε τούτες τις στιγμές της οργής να μη θυμηθούμε τον ωραίο Κουκουλιώτη, αείμνηστο δάσκαλο Κώστα Λαζαρίδη και να του πούμε «**Δάσκαλε... καλά που έφυγες νωρίς και δεν έζησες ακόμη ένα θάνατο του χωριού σου και του Ζαγοριού**».

ΑΥΤΑ ΚΙ ΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΤΟ ... 2010!!

B. TZ.

Χρονογράφημα**Καθημέρα Χρόνε 2010 -
Καθημέρα ΖΩΗ!**Σταύρου Συκιώτη

Με το τέλειωμα των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, ξαναπήραμε και πάλι τον ετήσιο δρόμο της ζωής μας, με τον διακριτικό αριθμό 2010. Προσγειωμένοι, ομαλά ή ανώμαλα, στην καθημερινότητά μας και την πεζότητά της όταν, μάλιστα, λείπει κάποια οραματικότητα της, αρχίσαμε να φυλλομετράμε, ένα-ένα, τα 365 φύλλα του ημερολογίου μας 2010. Όπου να τελειώσει κι αυτό, για να προσθέσουμε μια ακόμα μονάδα στο χρόνο, το 2011. Έτσι, για να μη ξεχνάμε το αριθμητικό μας σύστημα, που είναι κι αυτό ατέλειωτο σαν το χρόνο.

Το «Χρόνο» τον τιμήσαμε δεόντως στο «Ζαγόρι μας», στο φύλλο του περασμένου Δεκεμβρίου: επιστημονικά, φιλοσοφικά, ψυχολογικά κλπ. Παραπλήσιες αναφορές είχαμε την ευκαιρία να σημειώσουμε στα κείμενά μας, εδώ και μια εικοσαετία, από διαφορετική πάντοτε οπτική γωνία που συνενεργάζομαι με το Ζαγόρι στο «Περιοδικό». Άλλωστε, τι **Χρονο-Γράφημα** θα ήταν, αν δεν είχε τιμητική θέση ο Χρόνος.

Παράλληλα, ωστόσο, με τον άπιαστο Χρόνο, υπάρχει μια άλλη συγκεκριμένη πλευρά, απτή, ορατή, συνειδητή, βιώσιμη, συνεχώς ανανεώσιμη κι αυτή, που σχετίζεται και κινείται παράλληλα με το χρόνο. Τ' όνομά της; **ΖΩΗ!**

Είναι αυτή που δίνει κάποια οντότητα και περιεχόμενο στο Χρόνο, με τις δικές της εκφράσεις σε γεγονότα, καταστάσεις, ποικίλα φαινόμενα, δημιουργίες ή αφανισμούς, σε ένα παράλληλο κυκλογύρισμα γέννησης ή ανανέωσης και φθοράς ή θανάτου.

Με το ξημέρωμα της Πρωτοχρονιάς, δεν καλημερίσαμε μόνο το 2010, αλλά και τη δική μας ζωή, των 365 ημερών ή των δώδεκα μηνών, σταθμούς που έχουμε δώσει στον ετήσιο χρόνο. Αυτό, το ετήσιο κυκλογύρισμα του χρόνου δεν είναι παρά, στην πραγματικότητα, η πορεία της δικής μας ζωής, το δικό μας χρονικό κυκλογύρισμα.

Η «Ζωή» έχει μια πολυσύνθετη έννοια και σημασία. Θα την παρομοιάζαμε με έναν περιστρεφόμενο κύλινδρο, απ' αυτούς που συναντάμε σε βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες ή άλλους κοινόχρηστους χώρους, που με την περιστροφή τους, σου δίνουν την ευκαιρία να δεις και να επιλέξεις ενδιαφέροντα βιβλία, εικόνες ή οτιδήποτε άλλο.

Λόγω της πρωταρχικής και καίριας αναγκαιότητας να διατυπώσει ο άνθρωπος την έννοια και σημασία της ολιγοσύλλαβης λέξης «ζωή» από πολύ παλιά, πνευματικοί άνθρωποι, φιλόσοφοι κλπ ασχολήθηκαν και διατύπωσαν ποικιλότροπα την πολυσύνθετη σημασία της. Η όποια αναφορά ή καταγραφή αυτών των απόψεων, δεν χωρούν στη «**δεύτερη σελίδα**» μας γι' αυτό θα απλοποιήσουμε το θέμα, στο πνεύμα και τις προδιαγραφές του χρονογραφήματος.

Αν ρωτήσουμε έναν απλό άνθρωπο: **Τι είναι ζωή;**

Θεωρούμε πως απλά θα μας απαντήσει, χωρίς φιλοσοφική διατύπωση, αυτό που ο ίδιος αντιλαμβάνεται: «Ζωή, είναι αυτό που βλέπω με τα μάτια μου, αυτό που ακούω με τ' αυτιά μου, αυτό που γεύομαι, να μπορώ να κινούμαι μ' όποιο τρόπο θέλω, να εργάζομαι για να παράγω ή να δημιουργώ κλπ. Έτσι, **συμπεραίνουμε πως ζωή είναι όλα τα φαινόμενα, πράγματα ή καταστάσεις που ερεθίζουν τις πέντε αισθήσεις μας και αντιλαμβανόμαστε σ' όλη τη διάρκεια που αναπνέουμε, που είμαστε δηλ. ζωντανοί.**

Οπότε, η ζωή του κάθε ανθρώπου (ή κάθε έμβιου όντος, όπως λέμε) έχει μια διάρκεια, μια αφετηρία κι ένα τέλος, που προσδιορίζεται από τις αισθήσεις μας, δηλ. από τη γέννηση

μέχρι το θάνατο. Πολύ χαρακτηριστικά μας το λέει ο **Νικ. Καζατζάκης («Ασκητική»): «Ερχόμαστε από μια σκοτεινή άβυσσος (ο χώρος της κήσης), καταλήγουμε σε μια σκοτεινή άβυσσος (ο θάνατος), το μεταξύ φωτεινό διάστημα το λέμε «Ζωή». Η Ζωή είναι αγώνας στον οποίο ξετυλίζονται και δουλεύουν αιώνια ο πόνος, η χαρά και η ελπίδα».**

Λίγο παραλλαγμένα, λέμε: **«έρχεσαι στον κόσμο κλαίγοντας, ενώ όλοι γύρω σου γελάνε» προσπάθησε να φύγει γελώντας, ενώ όλοι γύρω σου θα κλαίνε».**

Η γέννηση και ο θάνατος, η αρχή και το τέλος της ζωής μας, σηματοδοτούν τη χρονική διάρκεια της ζωής του κάθε ανθρώπου. Σ' αυτή τη διάρκεια, λειτουργούμε σαν αυτόνομα άτομα και γράφουμε την προσωπική μας ιστορία, στο μεγάλο και ατέλειωτο κατάστιχο της ζωής. Σ' αυτό το βιβλίο, εμφιλοχωρούν χίλια-μύρια γραπτά, που σχετίζονται με τη σωματική φυσιολογία του ανθρώπου, το πνεύμα του την ποικιλία των συναισθημάτων του. Η εξισορρόπηση των αντιθέσεων γίνεται βασικός σκοπός και προσπάθεια. Η ζωή είναι καλή ή κακή (από άποψη συνθηκών) άνετη ή δύσκολη, ευχάριστη ή δυσάρεστη, χαρούμενη ή επώδυνη κλπ κλπ. Όλα αυτά και άλλα μπορούν να συμβαίνουν στη ζωή μας και στη διάρκεια της θα κριθούμε αν είμαστε ικανοί караβοκρήδες στη ρότα της.

Λέει ο Μπουσκάλια: «Η Ζωή μας είναι δώρο του Θεού σε μας. Ο τρόπος που ζούμε τη ζωή μας είναι το δικό μας δώρο στο Θεό. Ας κάνουμε το δώρο αυτό υπέροχο». Με την ποιητική του ρίμα κι ο ποιητής **Γεώργιος Δροσίνης**, εκφράζει το «απόρημά» του (απορία)

προκειμένου να μορφοποιηθεί το νόημα της ζωής. Καταχωρούμε μέρος του ποιήματος:

«Τι λοιπόν; Της ζωής μας το σύνορο
θα το δείχνει ένα ορθό κυπαρίσσι;
Κι απ' ότι είδαμε, ακούσαμε, αγγίξαμε
τάφου γη θα μας έχει χωρίσει;
Κι' αυτό τρέμονε μήπως το χάσουμε
και χαμένο στους τάφους το κλαίμε;
Σ' ότι αγγίζουμε, ακούμε και βλέπουμε
της ζωής μας ο κόσμος τελιώνει;
Τίποτε άλλο; Στερνό μας απόρημα
το κορμί που σκορπίζεται και λιώνει;».

Ο μεγάλος **Κωστής Παλαμάς**, σ' ένα ποίημά του με τίτλο «**Υμνος στη Ζωή**» (1892), μας δίνει μέσα σε λίγες γραμμές όλο το σκηνικό των πολύπλευρων καταστάσεων της ζωής των ανθρώπων. Το παραθέτουμε:

**«Ζωή! δεν είναι τίποτε γλυκύτερο στον κόσμο
απ' την πεντάμορφη ζωή, την ηλιοφωτισμένη!
Ζωή, κι αν έρχεσαι γοργά κι από χαρές γιομάτη,
κι αν έρχεσαι με θάσανα και μ' έγνοιες και μ' αρρώστιες,
ζωή του γέρου και του νιου, της φτώχειας και του πλούτου,
με της δουλειάς τον ιδρωτα, με της αργίας τη γλύκα,
με την ειρήνη ήμερη, με τους αγρίους πολέμους,
και μ' όλες τις καλοκαιριές και μ' όλους τους χειμώνες,
Ζωή, κι όπως κι αν δείχνεσαι, Ζωή κι ό,τι κι αν είσαι,
αν είσαι πράγμα ή όνειρο, καλή κακή κι αν είσαι,
χαρά σ' εσέ, δόξα σ' εσέ, κι αγάπες και τραγούδια!».**

Τέλος, πέρα απ' όσα, παραπάνω, καταχωρίσαμε και παραβλέποντας τα **Υπέρ και Κατά της Ζωής**, που συνθέτουν το νόημα και τη φιλοσοφία της, να πούμε: **La vita e bella** (Ιταλική έκφραση): **Η Ζωή είναι ωραία!**

Η Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία αγωνίζεται σταθερά για το Ζαγόρι**■ Αναγκαία όμως η πλαισίωσή της με νέα μέλη**

Με πρωτοβουλία του Δ.Σ. της Ι.Λ.Ε.Ζ. (Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου) και του μηνιαίου περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» κατασκευάστηκαν δύο μνημεία: «Η Ζαγορίσια Γυναίκα του '40» στο ύψωμα Ροντοβάνι, στην είσοδο του Δημορχιακού Διαμερίσματος Ασπραγγέλων και ο «Τύμβος Μνήμης» στη Γκραμπάλα, στον τόπο της θυσίας. Ο τύμβος και με την οικονομική συμβολή της «Ενωσις Ζαγορισίων Αθηνών». Στήθηκε στο σημείο όπου τους πρώτους μήνες του 1940 έλαβαν χώρα φονικές μάχες για την απώθηση των Ιταλών εισβολέων.

Αξιέπαινη η πρωτοβουλία και θυμώσεις οι ετήσιες εκδηλώσεις μνήμης που πραγματοποιούνται για να θυμόμαστε και να μην λησμονούμε τους τιτάνιους αγώνες της φυλής μας για ανεξαρτησία.

Στις ετήσιες εκδηλώσεις στο μνημείο της Γκραμπάλας συμπαρίσταται ηθικά και υλικά ο Δήμος του Κεντρικού Ζαγορίου.

Η «Ζαγορίσια Γυναίκα» από το ύψωμα Ροντοβάνι, περήφανη Ηπειρώτισσα, ατενίζει το Καλπάκι και στο βάθος τα Βορειοηπειρωτικά βουνά, τους μαρτυρικούς τόπους του έπους του '40, όπου ο ελληνικός στρατός ταπεινώσε την αυτοκρατορία του Μουσολίνι.

Επάνω στη Γκραμπάλα, στο κατάγυρο βραχοβούνι, βιγλάτορας της περιοχής και άγριο φρούριο, στήθηκε ο λιτός τύμβος, σημάδι μνήμης, για είκοσι ένα παλικάρια που άφησαν την τελευταία του σπνοή υπερασπιζόμενοι τα «όσια και ιερά» της Πατρίδας. Ο τύμβος κατασκευασμένος με πέτρες από τα οχυρά της Γκραμπάλας δένεται με το τραχύ ορεινό περιβάλλον και

στέκεται επιβλητικός, υποβάλλοντας με την απείρητη κατασκευή του. Η επιγραφή «Στους πεσόντες υπέρ βωμών και εστιών» και τα ονόματα των πεσόντων στατιωτών χαραγμένα σε μεταλλικές πλάκες θυμίζουν σε όλους μας και στις γενιές που θάρχονται τα παλικάρια εκείνα που έπεσαν σε χαρακώματα και το χρέος μας απέναντί τους.

Κάθε χρόνο την πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου, για να συμπίπτει με η μάχη της Γκραμπάλας και τη σημασία του αγώνα του '40, τελείται σεμνή τελετή στον τόπο της θυσίας. Γίνεται επιμνημόσυνη δέηση για τα 21 παλικάρια, ιμιλία σχετική, κατάθεση στεφάνων από επίσημους κρατικούς φορείς και άλλους Ηπειρωτικούς Συλλόγους και εκφώνηση των ονομάτων των νεκρών στρατιωτών, που έπεσαν μαχόμενοι υπέρ «πίστεως και πατρίδος». Στην τελετή προσκαλούνται και παρίστανται και συγγενείς των πεσόντων στρατιωτών.

Την όλη οργάνωση των εκδηλώσεων αναλαμβάνει το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ με την συμπαράσταση του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου.

Αισθάνομαι την ανάγκη να κάνω μια σύντομη αναφορά στους διοικούστες την ΙΛΕΖ και υπεύθυνους του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας». Ο Πρόεδρος, ο θαλερός και ακάματος απόστρατος αξιωματικός, **Δημήτρης Γκέκης**, οι Αντιπρόεδροι, **Σάββας Θεοδώρου** και **Απόστολος Ντιναλέξης**, ο Γενικός Γραμματέας **Βασίλειος Τζιόβας**, ο Ταμίας **Ιωάννης Τσεκούρας** και τα μέλη: **Γεώργιος Ζαχάρας** και **Καλλιρόη Κυριαζή**, δίνουν τον καλύτερο εαυτόν τους, σε καθημερινή βάση, προβάλλοντας τα προβλήματα της περιοχής του Ζαγορίου και επιζη-

τώντας λύσεις.

Να αναφέρουμε επίσης την κ. Βαρβάρα (Ρούλα) Τσιλιγγιρίδου, γραμματέα της ΙΛΕΖ, σύζυγος του Ζαγορίσιου δασκαλού Γιάννη Ευθυμίου από τον Ελαφότοπο, η οποία με περισσή ευσυνειδησία εκτελεί τα καθήκοντά της.

Με συνειδηση υπαλληλική, θα έλεγα, κάθε μέρα από το πρωί ως το μεσημέρι στα γραφεία της Ι.Λ.Ε.Ζ. (Σίνα 4), προσπαθώντας να περισώσουν ό,τι είναι μπορετό από τις κατεβασίες των καιρών και την αποψίλωση των χωριών από το έμφυχο δυναμικό.

Συχνά τους επισκέπτομαι και ομολογώ ότι η ζωντάνια, η ενεργητικότητα και η δραστηριότητά τους με εκπλήσσει. Αν και άλλες τοπικές οργανώσεις και σύλλογοι λειτουργούσαν με τον ίδιο ζήλο, την ίδια αυταπάτηση και εργατικότητα του Δ.Σ. της Ι.Λ.Ε.Ζ. διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα του τόπου μας.

Η μηνιαία ενημέρωση των Ζαγορισίων «όπου γης» από το περιοδικό «Το Ζαγόρι μας» ακριβής, ουσιαστική και ευεργετική.

Το περιοδικό ιδρύθηκε το 1978 από τον αείμνηστο Κίμωνα Κυριαζή, που το εξέδιδε μέχρι το 1983, οπότε την έκδοση ανέλαβε η συσταθείσα Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου. Κοντά στον Κίμωνα Κυριαζή οι: Κ. Αζαρίδης, Στ. Λαμπρίδης, Κώστας Βαρζώκας, Γιάννης Νικολαΐδης, Φρίξος Τζιόβας, Ευρ. Γιαννακός, Λεωνίδας Τσαούσης, οι οποίοι αποτελούσαν την Συντακτική Επιτροπή.

«Το Ζαγόρι μας» ριζώσε, αγκάλιασε τους Ζαγορίσιους και στα 32 χρόνια εκδοτικής πορείας κατέγραψε πολλές σελίδες από την ιστορία, την παράδοση και τη ζωή του τόπου.

Σήμερα με πάνω από δύο χιλιάδες (2.000) συνδρομητές στην Ελλάδα και έξω από την Ελλάδα, περιλαμβάνει στις σελίδες του θέματα χρονογραφικά, ιστορικά, λαογραφικά, ενημερωτικά, με ειδήσεις από κάθε χωριό, με σχόλια και γεγονότα κοινωνικά και με τις συνεργασίες σοβαρών πνευματικών ανθρώπων, αναδεικνύει και προβάλλει το Ζαγόρι στο χρόνο και στο χώρο, πέρα από φολκλορικές ανούσιες επιδείξεις.

Προφανώς η σημαντική και αξιοπρόσεκτη προσφορά του περιοδικού Άρθρα βιωμάτων, κείμενα, που αποτελούν ανεκτίμητη ιστορική πηγή για το Ζαγόρι και για τον ευρύτερο Ηπειρωτικό χώρο.

Πλουτίζουν την βιβλιογραφία για το Ζαγόρι και την Ήπειρο και ως

πρωτογενές υλικό πολύτιμο για μελέτες και έρευνες.

Τα μέλη του Δ.Σ. είναι περήφανα για την ιδιαίτερη πατρίδα τους, για την οποία, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού, αγωνίζονται και μοχθούν να την αναδείξουν και να την προβάλλουν. Με παιδεία, με αισθήματα αγάπης, με αισιόδοξη διάθεση και με αίσθηση προσφοράς, μαμική και αποδοτική κυφέλη, στέλνουν μηνύματα συμπορευσης και συστράτευσης για να σωθεί ό,τι απέμεινε από την ιστορία και την αρχοντία του Ζαγορίου.

Εκείνο που ιδιαίτερα προβληματίζει είναι η σχετικά μεγάλη ηλικία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Είναι άνθρωποι κάποιες ηλικίας, η οποία όμως καθόλου δεν μειώνει την δραστηριότητά τους. Όμως, δυστυχώς, τα χρόνια βαραινούν τις πλάτες τους και οι δυνάμεις τους, πνευματικές και σωματικές, όπως είναι φυσικό, με το χρόνο όλο και θα ελαττώνονται, με όχι ευχάριστα αποτελέσματα για την απρόσκοπτη λειτουργία της ΙΛΕΖ και τη συνέχιση της κυκλοφορίας του περιοδικού.

Ο Πρόεδρος, μεγαλύτερος στην ηλικία, υποβάλλει παράκληση στους νέους Ζαγορίσιους να πλαισιώσουν το Δ.Σ., ώστε να υπάρχει διάδοχη κατάσταση και να μην χαθεί τόσος κόπος και τόσος μόχθος που χρειάστηκε κατά τη διάρκεια των τριάντα δύο χρόνων, που εκδίδεται το περιοδικό. Έχουμε ανάγκη, λέει ο Πρόεδρος, από νέους ανθρώπους, από νεανικό αίμα, για να συνεχιστεί απρόσκοπτα η μηνιαία έκδοση του περιοδικού και να επιτελέσει το καταστατικό της έργου η Ι.Λ.Ε.Ζ.

Μακάρι, η παράκληση του προέδρου να βρει απήχηση στους νέους Ζαγορίσιους και μελλοντικά να υπάρχει διάδοχη κατάσταση.

Προσωπικά εύχομαι στους φίλους, που συγκροτούν το Διοικητικό Συμβούλιο της Ι.Λ.Ε.Ζ. (τους ευχαριστώ που με συγκαταλέγουν μεταξύ των φίλων τους), να έχουν υγεία και δύναμη και να συνεχίσουν, με την ίδια δραστηριότητα, το θαρρεστό έργο τους για το Ζαγόρι και την Ήπειρό μας γενικότερα.

Το Ζαγόρι τους έχει ανάγκη και αυτούς και το περιοδικό που εκδίδουν.

Γράφει
ο **ΝΙΚΟΣ**
Θ. ΥΦΑΝΤΗΣ

**Συμπλήρωση ...πριονισμένου
από το γνωστό δαίμονα κείμενο**

Στο κείμενο της **Ελένης Δούβλης** στο προηγούμενο τεύχος Δεκεμβρίου σελ. 4 με τίτλο «**Χρονιάρες μέρες**», ο γνωστός δαίμων το πετσόκοψε δεόντως αφήνοντάς το μισοτελειωμένο. Προς αποκατάσταση το συμπληρώνουμε αναδημοσιεύοντας την ...πριονισμένη παράγραφο που ακολουθεί:

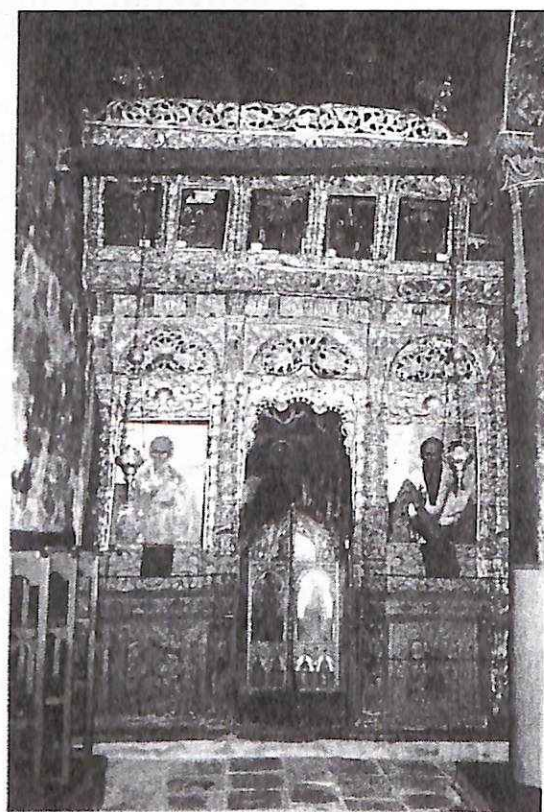
...Κι όλοι φιλούσαν με σεβασμό ανυπόκριτο το χέρι του εκείνη τη στιγμή νάρχονταν ο ίδιος ο Χριστός στο σπίτι του.

Οι δεκάρες, τα εικοσάλεφτα έπεφταν στο μπαγράς και λαγκίριζαν στον πάτο στο νερό τ' αγιασμένο. Κρυφοκοίταζαν ευχαριστημένοι λειτουργός του Υψίστου και παιδί για το έκτακτο αυτό δώρο. Γιατί τα φώτα που έκλειναν τις γιορτές, άνοιγαν τα ουράνια και τ' άγιο πνεύμα «εν είδει περιστερών» κάθονταν στο κεφάλι του Χριστού στον Ιορδάνη.

Χαρά και αγαλλίαση! Ανοιχτές καρδιές, ανοιχτές αγκαλιές, από καρδιάς ευχές, αγνές, απλές ετοιμασίες. Νάταν... νάταν

Άγιες Πανάγιες μέρες!

Συμμορίες λεηλατούν ανενόχλητα απροστάτευτους ναούς στην Πίνδο



Μερικές από τις περίπου 80 εικόνες που εκλάπησαν παραμονή Χριστουγέννων από τον Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου, στο Κουκούλι Ιωαννίνων. Τα κειμήλια και οι εικόνες είναι ιδιαίτερης αρχαιολογικής και θρησκευτικής αξίας και χρονολογούνται από τον 18ο αιώνα.

Του ΚΩΣΤΑ ΟΝΙΣΕΝΚΟ

Την άμεση ανάγκη να δημιουργηθεί ασπίδα προστασίας γύρω από την πολιτιστική και θρησκευτική κληρονομιά της Ηπείρου και της Μακεδονίας υπαγορεύουν τα συνεχόμενα κρούσματα λεηλασιών σε ναούς τους τελευταίους μήνες. Από το 2007 οι αστυνομικές αρχές των Ιωαννίνων έχουν καταγράψει 15 περιπτώσεις διαρρήξεων σε εκκλησίες, κατά τις οποίες αφαιρέθηκαν ιερές εικόνες και κειμήλια μεγάλης ιστορικής και θρησκευτικής αξίας. Επτά από αυτές έγιναν φέτος. Επιπλέον τέσσερις διαρρήξεις έγιναν σε εκκλησίες στα Γρεβενά τον περασμένο Νοέμβριο. Το πλέον πρόσφατο συμβάν αφορά τη διάρρηξη του Ιερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Κουκούλι Ιωαννίνων, παραμονή Χριστουγέννων, κατά την οποία εκτιμάται ότι αφαιρέθηκαν περισσότερες από 80 εικόνες και άλλα αντικείμενα που χρονολογούνται από τον 18ο αιώνα. Η ακριβής καταγραφή των κλοπών δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Ανώτατος αξιωματικός της ΕΛ.ΑΣ. γνώστης της πορείας των ερευνών, αναφέρει στην «Κ» ότι τα μέχρι σήμερα στοιχεία παραπέμπουν σε μια καλά οργανωμένη σπείρα, η οποία δραστηριοποι-

είται σε διάφορες περιοχές της Πίνδου. Όπως διευκρινίζει, ο τρόπος δράσης στις πρόσφατες διαρρήξεις στα Γιάννενα αλλά και στα Γρεβενά υποδεικνύει τα ίδια άτομα. Παρόμοιες διαρρήξεις έχουν γίνει και από την άλλη πλευρά της Πίνδου, σε ελληνικές εκκλησίες της Βορείου Ηπείρου.

Καλά οργανωμένοι

Οι δράστες φαίνεται να γνωρίζουν την αξία των αντικειμένων που κλέβουν καθώς και τα ελληνικά μέτρα ασφαλείας. Η δράση της σπείρας ενδέχεται να σχετίζεται με την αύξηση της ζήτησης για θρησκευτικά κειμήλια. Τα καλά οργανωμένα κυκλώματα αρχαιοκαπήλων, με «επαγγελματικές» διαρρήξεις στο ενεργητικό τους, δεν έχουν δυσκολία να λεηλατούν αφύλακτες εκκλησίες σε περιοχές που σε μεγάλο βαθμό ερήμωσαν από ντόπιο πληθυσμό και παραμελήθηκαν από την πολιτεία.

Οι αστυνομικές διευθύνσεις Ιωαννίνων και Γρεβενών, που σε συνεργασία με τις υπηρεσίες αρχαιοκαπηλίας της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και το ΥΠΠΟ διενεργούν τις έρευνες, αναμένεται σύντομα να συναντηθούν με Αλβανούς ομολόγους τους για ανταλλαγή πληροφοριών και συντονισμό δράσης. «Δυστυχώς δεν έχουμε εντοπίσει καμία από

τις εικόνες που εκλάπησαν το 2009 στη μαύρη αγορά. Το ευτύχημα είναι ότι τα πιο πρόσφατα κλοπιμαία ήταν καταγεγραμμένα και φωτογραφημένα, με αποτέλεσμα να είναι εφικτή η αναγνώρισή τους», ανέφερε αστυνομική πηγή.

Η καταγραφή των αντικειμένων τέχνης είναι το πρώτο βήμα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από πάσης φύσεως αρπακτικά. Ωστόσο, τα αντικείμενα που βρίσκονται στις εκατοντάδες εκκλησίες της Ηπείρου και άλλων περιοχών της Πίνδου παραμένουν άγνωστα και μη καταγεγραμμένα.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ακόμα και αν εντοπιστούν μετά την κλοπή τους, δύσκολα θα αναγνωριστούν και κατ'επέκτασιν δεν θα επιστρέψουν εκεί που ανήκουν. «Από το 2008, όταν τα κρούσματα διαρρήξεων αυξήθηκαν κατακόρυφα, ξεκινήσαμε την εντατική καταγραφή των αντικειμένων και έχουμε αποτελέσματα. Ωστόσο, τα μέσα μας είναι περιορισμένα, ενώ υπάρχει τουλάχιστον μια εκκλησία σε κάθε χωριό της Ηπείρου», εξηγεί στην «Κ» υπάλληλος της 8ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Ανάλογες καταγραφές έχουν αναλάβει και δύο αρχαιολόγοι για λογαριασμό της Μητρόπολης Ιωαννίνων. Έχουν καταγραφεί

και φυλάσσονται μέχρι σήμερα πάνω από 2.000 αντικείμενα, με σκοπό να μεταφερθούν σε ειδικό χώρο που αναμένεται να κατασκευαστεί στο νησί των Ιωαννίνων. «Η υπερπροβολή του αμύθητου πολιτιστικού πλούτου της Ηπείρου για λόγους τουριστικής ανάπτυξης απέβη μεγάλο λάθος, από τη στιγμή που δεν φροντίσαμε πρώτα να τον διαφυλάξουμε ως οφείλαμε, ούτε καν να τον καταγράψουμε», περιγράφει ο Πρωτοσύγκελλος της Μητρόπολης Ιωαννίνων, π. Φιλόθεος.

Σταδιακή ερήμωση

Όπως αναφέρει, έντονες είναι πολλές φορές και οι αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών οι οποίες θεωρούν ότι τα ιερά αντικείμενα δεν πρέπει να απομακρύνονται από τις εκκλησίες τους. «Δυστυχώς στο σημείο που φτάσαμε χρειάζεται αφενός να λάβουμε άμεσα μέτρα για να διαφυλάξουμε την κληρονομιά μας και αφετέρου να αλλάξουμε νοοτροπία», προσθέτει ο ιερέας. Καθώς η πολιτεία δεν κατάφερε να διατηρήσει ζωντανές αυτές τις περιοχές με αποτέλεσμα τη σταδιακή ερήμωσή τους, ως γίνε μια προσπάθεια να διαφυλαχθεί ο μοναδικός πολιτιστικός πλούτος τους.

(Καθημερινή 31-12-2009)

Χωρίς ιερό και όσιο!

ΡΗΜΑΖΟΥΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ ΙΕΡΟΣΥΛΩΝ

Στο έλεος αδιάτακτων και καλά οργανωμένων κυκλωμάτων ιερόσυλων βιάσονται τα μοναστήρια και οι ιεροί ναοί της χώρας μας, καθώς το φαινόμενο των λεηλασιών έχει πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις!

Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΣΤΑΡΙΔΑ



«Γης Μαδιάμ» το εσωτερικό της εκκλησίας στο Κουκούλι Ιωαννίνων

εφημέριος του ναού δεν μπορούσε να πιστέψει την εικόνα που αντίκρισε το επόμενο πρωινό.

Οι δράστες μπήκαν στο ναό παραβιάζοντας μία από τις πλαινές πόρτες. Ερευνήσαν αρχικά το χώρο και κατευθύνθηκαν στο παγκάρι για να πάρουν τα χρήματα των πιστών. Εκεί όμως δεν βρήκαν τίποτα κι έτσι έψαξαν για πολύτιμα αντικείμενα που θα μπορούσαν να αφαιρέσουν από το ναό. Μπήκαν στο ιερό, άνοιξαν τα σκευοφυλάκια, αφαίρεσαν κάποια, κατέστρεψαν τα υπόλοιπα και εξαφανίστηκαν.

Στο μεταξύ, ξεχειλίζει η οργή των κατοίκων του χωριού Κουκούλι Ιωαννίνων που είδαν την εκκλησία του χωριού τους να αδειάζει από τις εικόνες και άλλα ιερά αντικείμενα παραμονές των Χριστουγέννων. Λίγες μέρες μετά τη βεβήλωση της εκκλησίας, οι κάτοικοι παραμένουν αγάστοι και ζητούν τη λήψη μέτρων για την προστασία των μοναστηριών και των εκκλησιών.

Είναι δεκάδες πια οι κλοπές σε μοναστήρια του νομού Ιωαννίνων. Είναι τόσες, που αποκτούν τα χαρακτηριστικά οργανωμένης επιχείρησης από κυκλώματα επιτηδίων που λεηλατούν τον πολιτισμό μιας ολόκληρης περιοχής. Ό,τι σεβάστηκε ο χρόνος και οι κατακτητές που πέρασαν λεηλατείται τώρα από ιερόσυλους.

Η τελευταία κλοπή στο Κουκούλι είναι ίσως η σταγόνα που ξεχείλιζε το ποτήρι: πενήντα εικόνες έκαναν φτερά. Ο δήμαρχος Τύμφης Γιώργος Σουκοβέλος τόνισε ότι ο δήμος και η νομαρχία θα αναλάβουν το κόστος ώστε να γίνουν αντίγραφα των εικόνων που έχουν κλαπεί. Στις δηλώσεις του, δεν έκρυψε τον προβληματισμό του για το πρόβλημα και τις διαστάσεις που έχει πάρει στην περιοχή του Ζαγορίου. Τον προβληματισμό του μετέφερε και ο νομάρχης Ιωαννίνων Αλέκος Καχριμάνης, επαναλαμβάνοντας τις καταγγελίες που είχε κάνει και παλιότερα για κύκλωμα που δρα με οργανωμένο σχέδιο.

Σύμφωνα με πληροφορίες, τις αμέσως επόμενες ημέρες αναμένεται να φτάσει στην περιοχή κλιμάκιο της Δίωξης Αρχαιοκαπηλίας προκειμένου να ασχοληθεί με την υπόθεση. Με την ελπίδα ότι θα μπορέσει να συλλέξει στοιχεία και μαρτυρίες που οδηγήσουν στην εξάρθρωση των κυκλωμάτων.

(Εφημερίδα ESPRESSO, 5 ΙΑΝ. 2010)

Μας κλέψαν την εκκλησιά μας!

Το κακό στο Κουκούλι διπλασιάστηκε

Μετά την κλοπή τυ επιταφίου μας το 1936 ήρθε και η σειρά της εκκλησίας μας. Άνθρωποι, που δεν μπορείς να τους ονομάσεις ανθρώπους, ούτε ζώα γιατί και τα ζώα έχουν ακόμη κάποια συνείδηση, ούτε και ύαινες, ακόμη και οι ύαινες έχουν κάτι που αγαπούν και στο τέλος έχουν και κάποιο φόβο, ενώ αυτοί ούτε σε κάτι πιστεύουν, ούτε στο Θεό των Χριστιανών ή των Μουσουλμάνων ή των Εβραίων ή σε κάποιον άλλο Θεό, άνοιξαν την Εκκλησία μας και την αδειάσαν.

Ακόμη και τα λείψανα των Αγίων πήραν και τα Δισκοπότηρα και παμπάλαιες εικόνες του χίλια εξακόσια, αμύθητης αξίας.

Και δεν φοβούνται το Θεό θα τους τίππει η συνείδηση, θα ντρέπονται τα παιδιά τους, όταν τους λεν –καλά πατέρα, εσύ έκλεψες την εκκλησία, δεν φοβάσαι τίποτα, δεν φοβάσαι μήπως πάθουν εξ αιτίας σου κακό τα παιδιά σου, μην σε πιάσει τρέλα που έκανες κάτι τέτοιο;

Μην σε βρουν σε κάποιο πεζοδρόμιο μαζί με τις εικόνες, το Ευαγγέλιο, τα δισκοπότηρα που έκλεψες από το Κουκούλι και ίσως να πάμε στην Εκκλησία αυτή καμιά φορά εμείς να προσκυνήσουμε και να ξέρουμε ότι ο πατέρας μας ή κάποιος δικός μας είναι ιερόσυλος παλιάνθρωπος, ένα σωστό τέρας.



Δεν το σκέφτηκες καμιά φορά είσαι τόσο αναισθητός, δεν σου έμεινε καθόλου ανθρωπιά, φόβος Θεού, φόβος ανθρώπων, έγινες τόσο μεγάλο σκουλήκι;

Εσύ που έκανες το κακούργημα και ίσως έχεις πατέρα, μάνα, παιδιά, αν είσαι άνθρωπος ακόμη, αν σου έμεινε ακόμη κάποια ανθρωπιά, πήγαινε και άφησε τα κλοπιμαία, σε κάποιο μέρος και όλοι θα σε συγχωρήσουμε.

Διαφορετικά, από πουθενά δεν θα βρεις συγχώρεση και το κουφάρι σου θα σαπίζει αιώνια, φέρνοντας μαζί του τις κατάρεις του Θεού, όποιου Θεού και αν πιστεύεις, και πρώτα σαν τις αρχαίες ερινύες θα σε τίππει η συνείδησή σου. Να ξέρεις ότι δεν θα τη γλυτώσεις καμμένε.

Αυτά για όσους κάνουν την αποτρόπαια αυτή πράξη.

Για μας τους Κουκουλιώτες, τις δημόσιες υπηρεσίες, τη αρχαιολογία, την τοπική μας εκκλησία, τον δήμο, την αδελφότητα, την αστυνομία, που δεν κάναμε τίποτα για να προστατευτούν τα μνημεία μας, ως μας γίνει μάθημα, ως φροντίσουμε, έστω και αργά μήπως και βρεθούν οι παλιάνθρωποι και πρώτα να φροντίσουμε όλοι να μην ξαναγίνει τέτοιο κακό.

Εγώ εδώ δε θα μιλήσω για ξεχωριστές ευθύνες, όλοι φταίμε, άλλος περισσότερο και άλλος λιγότερο.

Και μια παράκληση.

Αν κάποιος έχει μια πληροφορία για την κλοπή, αν γνωρίζει τον κλέφτη ή τους κλέφτες ας του πουν να διορθώσει την απαίσια πράξη του, ας πάρει ένα τηλέφωνο την Ασφάλεια Ιωαννίνων, τηλ. 26510-65977 να δώσει κάποιες πληροφορίες θα κάνει μεγάλο καλό στο χωριό μας, στην εκκλησία μας και στον ίδιο τον κλέφτη, θα του δοθεί η ευκαιρία να γλυτώσει και από Θεούς και από ανθρώπους.

Γιάννης Βακάμης
Κουκουλιώτης

ΣΥΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ

Στις 12-1-10 πραγματοποιήθηκε στο Τσεπέλοβο σύσκεψη, με πρωτοβουλία του Δημάρχου Τύμφης κ. Γ. Σουκοβέλου. Παρέστη εκ μέρους της Μητροπόλεως Ιωαννίνων ο Πανοσιολογιότατος κ. Εφραίμ, ο Νομάρχης Ιωαννίνων κ. Καχριμάνης, ο Αστυνομικός Δ/ντής Ιωαννίνων κ. Αγόρης και η Προϊσταμένη της 8ης ΕΒΑ κ. Παπαδοπούλου. Κλήθηκαν να παρευρεθούν τα Τοπικά Συμβούλια και οι Εκκλησιαστικές Επιτροπές των Δημοτικών Διαμερισμάτων του Δήμου Τύμφης για να συζητήσουν την λήψη μέτρων προστασίας των εκκλησιαστικών θησαυρών μας, ύστερα από τις επανειλημμένες κλοπές εικόνων κι άλλων θρησκευτικών κειμηλίων.

Μετά το καλωσόρισμα και τις ευχές του Δημάρχου ο κ. Εφραίμ ζήτησε από τις εκκλησιαστικές επιτροπές την καταγραφή των εικόνων και των λοιπών κειμηλίων.

Στο φύλλο αριθ. 378/ Δεκέμβριος 2009 του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας», δημοσιεύτηκε ο συνοπτικός απολογισμός εσόδων-εξόδων του οικονομικού έτους 2008 της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Επιτροπής.

Στο οικείο κεφάλαιο που αναγράφονται τα ποσά που διατέθηκαν για το Ζαγόρι αναφέρονται τα εξής:

1) Συγκεντρωτικά για το Ζαγόρι κατά το διαρρύσαν έτος 2008, διετεθή το ποσό του **1.382.904,86** Ευρώ από το συνολικό ποσό των εσόδων της Ριζαρείου Επιτροπής των **5.912.344,89** Ευρώ.

2) Το ποσό των **1.382.904,86** Ευρώ κατανέμεται ως εξής, όπως καταφαίνεται από την ανάλυση των επιμέρους διατεθέντων κονδυλίων.

Α) Στο Μονοδένδρι, ιδιαίτερη πατρίδα των Ριζάρηδων, διετεθή το ποσόν των **1.254.771,78** Ευρώ, ήτοι το 90% του συνολικού ποσού που διετεθή για το Ζαγόρι και μόνο **128.133,08** Ευρώ, ήτοι το 10% διετεθή για τα υπόλοιπα Δημορχιακά και Κοινοτικά διαμερίσματα και Ιδρύματα του Ζαγορίου.

Β) Από το διατεθέν ποσό στο Μονοδένδρι, το μεγαλύτερο μέρος του, ήτοι **1.076.000** Ευρώ απορροφήθηκε από το οικοτροφείο και τη χειροτεχνική Σχολή που λειτουργούν εκεί και καλώς διατέθηκαν. Από το υπόλοιπο ποσόν το μεγαλύτερο **113.041** Ευρώ διετεθή για πολιτιστικές εκδηλώσεις στο Μονοδένδρι.

Κατά την εκτίμησή μου και την ταπεινή μου γνώμη το ποσόν των **113.041** Ευρώ που διετεθή αποκλει-

Υπενθύμισε σχετική εγκύκλιο της Μητροπόλεως από το 2008, με την οποία ζητούνταν αυξημένα μέτρα προστασίας των ναών και μέτρα φύλαξης των εικόνων και των κειμηλίων. Τόνισε την άριστη συνεργασία Μητροπόλεως και 8ης ΕΒΑ. Πρότεινε άμεσα τοποθέτηση συναγεργμών στους κεντρικούς ναούς, όπου πρέπει να μεταφερθούν και τα πολύτιμα κειμήλια των άλλων ναών και των εξωκκλησίων. Σαν δεύτερο μέτρο φύλαξης πρότεινε την μεταφορά τους στην Μητρόπολη ή στο Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων με σχετικό πρωτόκολλο παράδοσης. Πρότεινε επίσης την φύλαξη εικόνων και κειμηλίων σε θυρίδες τραπεζών. Τέλος συμβουλευτικά πρότεινε τον περιορισμό της άκρατης διαφήμισης και επισκεψιμότητας των ναών για τουριστικούς λόγους.

Η κ. Παπαδοπούλου επικρότησε και συμφώνησε με τις προτάσεις της Μητροπόλεως και τόνισε ότι η

8η ΕΒΑ δεν έχει αντίρρηση στην τοποθέτηση συναγεργμών και απέρριψε τις φήμες που κυκλοφορούν. Σημείωσε ότι η τοποθέτηση συναγεργμού απαιτεί καλωδιώσεις και καρφώματα κι άλλες επεμβάσεις και πρέπει η 8η ΕΒΑ να έχει γνώση για να χορηγεί την απαιτούμενη άδεια. Εξέφρασε επίσης το παράπονο της υπηρεσίας για ορισμένες εκκλησιαστικές επιτροπές οι οποίες κυριολεκτικά κλείνουν τις πόρτες στους υπαλλήλους της υπηρεσίας και δεν συνεργάζονται. Η καταγραφή των εικόνων και των κειμηλίων είναι υποχρέωση των εκκλησιαστικών επιτρόπων και όταν προσπαθεί η 8η ΕΒΑ να καταγράψει τότε εμποδίζεται από έλλειψη εμπιστοσύνης. Τόνισε με έμφαση ότι εάν κάποτε βρεθούν κλεμμένες εικόνες και κειμήλια, αυτά δεν θα επιστραφούν εάν δεν είναι καταγεγραμμένα. Οι ιερόσυλοι ήξεραν πολύ καλά τι πήραν και τι άφησαν. Ανέφερε

τέλος την σωρεία κλοπών που έγιναν στην περιοχή μας και ζήτησε άμεση λήψη μέτρων προστασίας.

Ο κ. Αγόρης αριθμισε περίπου 30 κλοπές ναών στην Ήπειρο και ζήτησε να ανοίξουν στόματα να πουν ότι ξέρουν. Ζήτησε την συνεργασία των κατοίκων.

Ο κ. Καχριμάνης αναφέρθηκε στην συνεργασία του με την Μητρόπολη και την 8η ΕΒΑ και στην προσπάθειά τους για την συντήρηση θρησκευτικών μνημείων. Πρότεινε την συγκέντρωση των εικόνων στον κεντρικό ναό κάθε ενορίας και την αντικατάστασή τους στα τέμπλα με μεταξωτιπίες ύστερα από ψηφιοποίηση. Συμφώνησε για την άμεση τοποθέτηση συναγεργμών και προαιρετικά την φύλαξη στην Μητρόπολη ή στο Βυζαντινό Μουσείο.

Η συζήτηση έκλεισε με τοποθετήσεις δημοτών και με την ευχή ότι το κακό θα σταματήσει εδώ.

Απόστολος Ντιναλέξης

Η ΡΙΖΑΡΕΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

στικά και για πολιτιστικές εκδηλώσεις στο Μονοδένδρι θεωρείται υπερβολικό.

Αναβιώσεις παραδοσιακών τοπικών εκδηλώσεων τους καλοκαιρινούς μήνες πραγματοποιούνται από διάφορους πολιτιστικούς φορείς του Ζαγορίου, χωρίς την οικονομική αρωγή του Ριζαρείου Ιδρύματος.

Έχουμε τη γνώμη και πιστεύω ότι διερμηνεύω τις σκέψεις όλων των Ζαγορίσιων, κατά τους θερινούς μήνες που πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις στα Δημορχιακά και κοινοτικά διαμερίσματα του Ζαγορίου, το Ριζάρειο Ίδρυμα, εκ περιτροπής να διαθέτει κάποιο χρηματικό ποσό για την πραγματοποίησή τους.

Νομίζουμε ότι έτσι ακόμη περισσότερο θα δείξουμε τον σεβασμό και την ευγνωμοσύνη μας προς τους διαθέτες ευεργέτες αδερφούς Ριζάρη, οι οποίοι ασφαλώς και εκείνοι ως Ζαγορίσιοι επιθυμούν τη συνολική πολιτιστική εκδήλωση και άλλη ανάπτυξη του Ζαγορίου.

Πρόσφατα, παραμονές Χριστουγέννων, γίναμε μάρτυρες μιας ανίερης, βδελυρής και αποκρουστικής πράξης. Ιερόσυλοι απογύμνωσαν κυριολεκτικά τον Ιερό Ναό στο Κουκούλι.

Οι βέβηλοι δεν σεβάστηκαν ούτε την ιερότητα του χώρου, ούτε και την οργή του Θεού και των ανθρώπων. Σαν νοικοκυραίoi μπι-

καν στο ναό και ξεσήκωσαν εικόνες, διακοπώτηρα και άλλα ανεκτίμητη αξίας ιερά σκεύη.

Όταν βλέπαμε στις τηλεοράσεις το λεηλατημένο τέμπλο, νομίζαμε ότι βλέπαμε ανοιγμένους τάφους. Είναι ντροπή μας, ντροπή για όλους τους Ζαγορίσιους, να μην μπορούμε να διασφαλίσουμε τον πλούτο μας από ληστές που λυμαίνονται τον τόπο μας. Εάν χάσουμε και ότι απέμεινε από τον παραδοσιακό μας πλούτο, θα χάσουμε την ίδια την ψυχή μας.

Γιάννης Δημ. Τσεκούρας
Ζαγορίσιος

Ξυπνήστε επί τέλους Ζαγορίσιοι!

Στα χωριά μας που τα καμαρώναμε για τον πολιτισμό μας για τα μνημεία μας, για το περιβάλλον μας σε λίγο δεν θα υπάρχει τίποτε.

Προχθές αδειάσαν τις εκκλησίες μας, σήμερα θα αδειάσουν και τις άλλες εκκλησίες και τα σπίτια μας, τα μνημεία μας, όπως το μοναστήρι του Ρογγοβού και το αρχοντικό του Πλακίδα που τα αφήσαμε να καταρρεύσουν όπως αφήσαμε και τόσα ακόμη αρχοντικά.

Κανείς δεν ενδιαφέρεται ούτε ο Δήμος, ούτε η Αστυνομία, ούτε η αρχαιολογία, ούτε η εκκλησία, ούτε εμείς οι ίδιοι.

Περιμένουμε, οι ανόητοι, να ρθει κάποιος τουρίστας στο χωριό μας και να μας αφήσει πέντε ψωροπαράδες, ποιος θα ρθει στον έρμο τον τόπο, όταν ξέρει ότι δεν έμεινε τίποτε αξιόλογο;

Όταν ξέρει ότι το Ζαγόρι είναι ξέφραγο αμπέλι, δεν υπάρχει καμιά ασφάλεια και μπαίνοντας με τόση λαχτάρα την εκκλησία μας την ημέρα των Χριστουγέννων θα την βρει άδεια από κάθε κειμήλιο.

Δεν το καταλαβαίνουμε όλοι αυτό;

Δεν νομίζετε ότι πρέπει επί τέλους να ξυπνήσουμε και να ξυπνήσουμε πρώτα την κοιμισμένη, αναισθητη πολιτεία;

Ξυπνήστε επί τέλους Ζαγορίσιοι

Γιάννης Βακάμης
Κουκουλιώτης - Ζαγορίσιος

Προστασία ή καπηλεία;

Η Καίτη Στατηρά καταγράφει τον προβληματισμό της για το πώς γίνεται η διαχείριση της φυσικής κληρονομιάς του τόπου μας. Σημείο αναφοράς της το δάσος της Τύμφης, ένα δάσος στο οποίο, όπως σημειώνει, άρχισε να αλλάζει προς το χειρότερο με ευθύνη του δασαρχείου.

στα τελευταία προπύργια της άγριας φύσης για να βγάζουν ξυλεία. Έτσι μπήκαν στο παρθένο οξυόδαρος με τα μοναδικά αιώνια χιόνια και τις παγετωνικές λιμνούλες, ξύλευσαν το 2007, πήγαν ένα βήμα πιο πάνω και ξαναξύλευσαν το 2009 με εν μέρει επικαλυπτόμενη υλοτομία.

Αν νοιαζόταν να κοιτάξουν θα έβλεπαν και θα προλάβαιναν υπερβάσεις, θα έβλεπαν ξέφωτα, ξεκλαρίσματα, πλαγιές σε κίνδυνο. Θα πρόσεχαν ότι κόβοντας μόνον οξυές ανοίγουν χώρο για τα έλατα και τα πεύκα που λαθροβιώνουν εν μέσω των οξυών και είναι τα πρώτα που πιάνουν και διαδίδονται. Εκτός κι αν στη μελέτη σας επιζητάτε την αλλαγή του οικοσυστήματος –και του ονόματος της Τσούκα Ρόσσα. Θάβλεπε το Δασαρχείο πως στην πλαγιά, πάνω ακριβώς από τη λιμνούλα, εκσκαφές ξανακάνει αυτό που ξαναέκανε πριν κανα-δύο χρόνια, αμμοληψία και καταστροφή του τοπίου.

Θα έβλεπαν και δέκα μεγάλα λάστιχα πεταμένα στον πάτο της εποχιακής λιμνούλας, ακριβώς εκεί απ' όπου υδρεύεται το κεντρικό Ζαγόρι. Μακάρι να τα μελετάτε καλά τα πράγματα και να έχετε παρατηρήσει πως στις πάλαι ποτέ χρωματιστές πλαγιές σιγά-σιγά αλλά σταθερά κατεβαίνουν τα δειθαλή και δη τα πεύκα, εκτοπίζοντας τα φυλλοβόλα, αλλάζοντας το τοπίο, καθότι αυτό που κατά κόρο ξυλεύεται είναι οι δρυς, οι οξυές, τα σφεντάμια, τα ξεροπλατάνια από τους ντόπιους -φυσιολογικά- και από σας με τις διαχειριστικές μελέτες.

Προσωπικά δεν θέλω να δω καμιά μελέτη. Βλέπω το δάσος κι όλο και κάτι μαθαίνω. Γιατί δεν φτάνει να γεννηθείς, ή να ζεις σ' αυτό ή από αυτό, να θέλεις να ζεις σ' αυτό έχει σημασία. Έτσι μπορείς να νιώσεις την ιερότητα του κάθε δέντρου, του κάθε πλάσματος, την ομορφιά της βιοποικιλότητας, την προνοητικότητα της φύσης. Προσέχω τη δική σας ευαισθησία

και δεν την βλέπω. Δεν την βλέπω καν στην αλλαγή των «καιρών». Παιτηθείτε λοιπόν ή αποδείξετε την.

Σίγουρα δεν μονοπωλώ ευαισθησία και πολλοί εκεί μέσα αγαπάνε την φύση και την πονάνε. Όμως το πρώτο που κάνουν κάποι-οι είναι να υπεραμύνονται του δασαρχείου. Μα για να προστατεύετε το δάσος είσατε εκεί. Αυτά που διαχειρίζεστε είναι όλων, η φύση είναι η κληρονομιά του ανθρώπου κι όταν είναι αυτή καλά είναι και ο άνθρωπος καλά. Η υλοτομία υπήρχε από πάντα αλλά ωφελώντας και τον άνθρωπο και το δάσος. Τώρα παραγίναμε πολλοί, η κοινωνία παραέγινε υλιστική και καταναλωτική, η ισορροπία είναι λεπτή, οι αποφάσεις δύσκολες, αλλά πρέπει να είναι σοφές και γενναίες. Η διαχείριση μιας τέτοιας φυσικής κληρονομιάς είναι τεράστιο έργο. Θέλει αγάπη, γνώση, επίγνωση των ευθυνών και κότσια για να την προστατέψεις από τον μοναδικό εχθρό που έχει την βλακεία και την απληστία του ανθρώπου. Ποιος θα την προστατέψει; Τα αρπαχτικά παραφυλάνε παντού.

Και ήρθε αυτός που είχε όραμα και ήθελε σώνει και καλά να σώσει τους Γιαννιώτες... Ν' αφήσει το όνομά του στην ιστορία ως σωτήρας... Με επιστήμονες βαριούς, τεχνοκράτες και ομογάλακτους έκατσαν στο ίδιο τραπέζι, έκοψαν, έραψαν και παρουςίασαν το σχέδιο που κατεργάστηκαν ευφυή μυαλά για το καλό μας... Ευτυχώς αποσοβήθηκε ο κίνδυνος. Όμως καθόλου δεν ησυχάζω. Αυτός δεν είναι τόπος για να ησυχάσεις. Οι οραματιστές της κακής ώρας έβαλαν στον νου να ξεζουμίσουν τον Λώο, από αιώνιο ποτάμι να το ξεφτιλίσουν σε ρυάκι, αδιάστακτα και ύπουλα να εισβάλλουν στην καρδιά του εθνικού δρυμού και να συνεχίσουν τη μεγαλοφυή καταστροφή μέχρι την πόλη. Ντελίριο απληστίας, αλαζονείας και ασιδω-

σίας. Κύριοι μην κρύβεστε πίσω από το δάχτυλό σας. Δεν σας περισσεύει η αγάπη για τον άνθρωπο. Είσατε πολύ μικροί για να παίρνετε αποφάσεις για τις τύχες της φύσης και του ανθρώπου. Και τα σχέδια για τν Αμάρντο να τα ξεχάσετε. Κι ό,τι άλλο φαντασμένο βάλατε στο μυαλό σας εις βάρος του οικοσυστήματος της λίμνης. Γιατί λεηλατώντας και υποβαθμίζοντας τη φύση, λεηλατείτε εμάς. Οι καιροί έχουν στραφεί υπέρ της φύσης, κύριοι της οποιασδήποτε εξουσίας. Γιατί είναι είδος υπό εξαφάνιση, απειλούμενο από τον πολιτισμό και την ανάπτυξη. Όλες οι ευρωπαϊκές χώρες με σοβαρότητα προσπαθούν να κατευθυνθούν σ' έναν πολιτισμό συμβατό με τη φύση. Σε εμάς πολιτισμός είναι το νερό να το ληστεύουμε από τη φύση για να το δίνουμε σε επιχειρηματίες. Προνοείτε αλλιώς, κύριοι. Όχι με το εύκολο εμπόρευμα, τη φύση. Ούτε φωνή έχει, ούτε συνήγορο. Την αγάπη μας μόνον έχει. Και την επαγρύπνηση του κάθε ενός μας. Και οι πιο πεινασμένοι –κυριολεκτικά– λαοί σέβονται την φύση. Γιατί γι' αυτούς δεν είναι αλλότρια. Τα δείγματα γραφής της ξέχωρης –από τη μητέρα– γη κουλουράς αμέτρητα και εφιαλτικά. Μόνον η πρώτη ΕΣΣΔ έχασε την λίμνη Αράλη την τέταρτη μεγαλύτερη στον κόσμο σε δύο δεκαετίες για χάρη της ανταγωνιστικής ανάπτυξης. Και κάτι άλλο. Δεν ψηφίζουμε μεσοσίες. Εντολοδόχοι του λαού είστε, να σκύβετε, να ακούτε και να σέβεστε. Και να μην εκμεταλλεύεστε το ότι ο πολίτης είναι χωμένος στην καθημερινότητα. Και που και που, μάθετε το, κοιτάει γύρω του γιατί ονειρεύεται. Γιατί θέλει τα παραμύθια που θα λένε τα παιδιά του στα παιδιά τους κι αυτά στα δικά τους να είναι όπως αυτά που τούλεγαν οι παππούδες του, με πλάσματα της γης, βουνά, νερά, δάση και θάλασσες.

Παράδεισα να σχολιάσω τις σχολιάσω τις βιωσιμότητες όλων αυτών των σχεδίων σας. Το κάνουν άλλοι.

Εμένα με ενδιαφέρει η βιωσιμότητα του ανθρώπου, όχι απλά να επιβιώνει αλλά να ζει, κι' αυτό είναι αβεδιάλυτα συνυφασμένο με τη βιωσιμότητα της φύσης-γης.

ΚΑΙΤΗ ΣΤΑΤΗΡΑ

(Από την εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ»)

ΓΕΦΥΡΙΑ ΠΑΠΙΓΚΟΥ: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΑ ΜΕ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ

Δημ. Μπούνας

Γεφύρι του Κόκκορου, γεφύρι του Μίσιου, Καλογερικό, γεφύρι του Κοντοδήμου, του Καμπέρ Αγά, του Πετσιώνη, της Τσιπιανής, της Βωβούσας, τα γεφύρια της Δόλιανης, του Καλουτά, τα Ξακουστά γεφύρια του Ζαγορίου. Πολυπερπατημένα, πολυφωτογραφημένα, κομψά, ομορφοχτισμένα, απόλυτα προσαρμοσμένα στο φυσικό τους περιβάλλον, στέκουν περήφανα και αγέρωχα σε πείσμα των καιρών και μας περιμένουν να τα γνωρίσουμε και να τα θαυμάσουμε από κοντά. Ευρηματικές οφειοειδείς κατασκευές, δρασκελίζουν ποτάμια και χειμάρρους, αποτελώντας οδούς επικοινωνίας και τόπους συνάντησης για αιώνες.

Το Πάπιγκο διαθέτει κι αυτό τα δικά του πέτρινα γεφύρια, μικρότερα σε μέγεθος –γιατί μικροί είναι και οι χείμαρροι που γεφυρώνουν– άγνωστα και ξεχασμένα, μα το ίδιο αξιόλογα και σημαντικά. Διαθέτει όμως και την τσιμεντένια γέφυρα του Βοιδομάτη, που κι αυτή έχει τη δική της ιστορία.

Η τοξωτή αυτή τσιμεντένια γέφυρα αποτελεί ουσιαστικά την τέταρτη προσπάθεια των Παπιγκιωτών να γεφυρώσουν τον απρόβλεπτο και άτιθασο αυτό ποταμό. Προηγήθηκαν παλαιότερες αποτυχημένες απόπειρες, στη θέση «Πόρος» μεταξύ Βίκου-Παπίγκου, στη θέση Παλαιογέφυρο και κοντά στη μονή Σπηλαιώτισσας, όπου γύρω στο 1886 είχε κατασκευαστεί μεταλλική γέφυρα με πέτρινες βάσεις, φερμένη κομμάτι-κομμάτι από την Αυστρία. Μάλιστα, απομεινάρια

Αθώα αλλά μείζον πρόβλημα αποτελεί η κατοχή οποιουδήποτε ανοιχτού χώρου στα χωριά από τα αυτοκίνητα. Η ασφυξία που προκαλούν, ιδίως το καλοκαίρι και κατά την διάρκεια των εορτών, στα χωριά μας είναι προφανής και ιδιαίτερα προκλητική, κυρίως σε όσους διαθέτουν πολιτιστικές ευαισθησίες. Όχι ότι οι εν λόγω οδηγοί δεν διαθέτουν τέτοιες ευαισθησίες, όμως η συνήθεια και το νεογραφικό δόγμα «από 'δω παν κι οι άλλοι» τις σκοτώνει.

Το φαινόμενο είναι εφάμιλλο και παρόμοιο της στάθμευσης σε τεζοδόρμια, δεδομένου ότι τα καλύτερία και τα σοκάκια δεν είναι ποτέ τροχοφόρων. Πέραν, όμως των αυτονόητων καταστροφών των αλντεριμιών μας, τα οποία είναι πλέον ευάλωτα (επειδή δεν είναι τα αποτελέσματα συνάμα κίνδυνο και εμπόδιο για τους «πεζούς»). Ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος για ηλικιωμένους που, αργούν ή δεν μπορούν, ή τιτράζουν ή για παιδιά που παίζουν ανέμελα. Είναι απαράδεκτο να βρίσκεται κανείς στο σοκάκι χρειάζεται να έχει το νου του πιθανά διερχόμενα τροχοφόρα!

Όλα τα χωριά μας είναι εφοδιασμένα με ειδικούς χώρους, συνδε-

Αποτελεί περιορισμό που μπορεί δικαιολογημένα να προκαλέσει αγανάκτηση. Η απειλή στον πολιτιστικό μας πλούτο όμως είναι μεγαλύτερη. Όταν δύναται πια να δει μάτι, τα παραφουσκωμένα κορεσμένα και καλυμμένα από οχήματα καλντερίμια, βλέπει σπασμένες πέτρες, άλλες που έχουν φύγει απ' τη θέση τους, μέχρι και λάδια, ροδιές, ή και οποιαδήποτε άλλη βρωμιά που μπορούν να φέρουν τα οχήματα. Το θέαμα είναι αισθητικά απαίσιο και η καταστροφή μεγάλη. Το δε παράδειγμα στους «επισκέπτες», χειρίστο. Άλλωστε, γιατί έρχεται κανείς εδώ; Μήπως δεν έρχεται για να χαρεί τη φύση και τον πολιτισμό τον παραδοσιακό; Συνάδουν αυτά με την μετατροπή των καλντεριμιών σε λεωφόρους; Σίγουρα όχι. Σίγουρα δε συνάδει με αυτά και η τακτική του «παίρνω το αυτοκίνητο ή τη μηχανή για να πάω ως το καφενείο».

Όλα τα χωριά μας είναι εφοδιασμένα με ειδικούς χώρους, συνδε-

δεμένους δηλαδή με το οδικό δίκτυο και σχεδόν πάντα ασφαλτοστρωμένους, οι οποίοι χρησιμεύουν και χρησιμοποιούνται ως χώροι στάθμευσης. Συχνά υπάρχουν κι άλλοι τέτοιοι χώροι περιμετρικά, οι οποίοι συνδέονται με το οδικό δίκτυο μέσω χωματοδρόμων. Είναι καλό και σωστό οι οδηγοί να αφήνουν τα οχήματά τους εκεί και να είναι «πεζοί» μέσα στα χωριά. Αποδεκτό είναι επίσης όταν κάποιος έχει ειδικό χώρο στην αυλή του και δεν προκαλεί όλα τα παραπάνω προβλήματα στο σοκάκι και στους διερχομένους, να τον χρησιμοποιεί. Κατανοητό είναι επίσης να θέλει κανείς να μεταφέρει ηλικιωμένο άνθρωπο ή πολύ μικρό παιδί. Όπως επίσης κατανοητό είναι να επιθυμεί κανείς να μεταφέρει μεγάλα και βαριά φορτία στο σπίτι του. Δεν είναι όμως απαραίτητο να κάνει κύκλους με το αυτοκίνητο μέσα στο χωριό για να φτάσει εκεί. Και καλό και σωστό είναι να ξαναβγάξει έπειτα το αυτοκίνητό του στους ειδικούς χώρους που αναφέ-

(κάποτε υπήρχε εντοιχισμένη κτητορική επιγραφή, αλλά έπεσε και χάθηκε). Κυριολεκτικά γαντζωμένο σε ένα βραχώδες στένωμα, με τη μια βάση του να ξεκινάει χαμηλότερα και με ένα ζηλευτό φυσικό τοπίο τριγύρω, είναι από τα γραφικότερα μα πιο κακοσυντηρημένα μικρά γεφύρια του Ζαγορίου. Λίγο πιο πάνω υπήρχε και ένας παλιός υδρόμυλος, ο οποίος έχει πια καταρρεύσει. Απ' το γεφύρι αυτό περνούσε το καλύτεριμωτό μονοπάτι που, ξεκινώντας περίπου απ' την περιοχή «Σκαμμένο» του Μικ. Παπίγκου –παλιός τόπος σύναξης των μικρομαχαλιωτών– κατέληγε τμηματικά στο Μεγ. Πάπιγκο. Ίχνη αυτού του μονοπατιού υπάρχουν ακόμα, όμως ποτέ δεν υπήρξε η μέριμνα να διασωθεί και να συντηρηθεί.

Η αποκατάσταση και ανάδειξη πετρόχτιστων γεφυριών, νερόμυλων και παραδοσιακών καλντεριμιών αποτελούν έργα προτεραιότητας για τον ευρύτερο χώρο του Ζαγορίου –πρόσφατο λαμπρό παράδειγμα η συντήρηση του γεφυριού του καπετάν Αρκούδα και παλιότερα η επισκευή του νερόμυλου στους Κήπους. Μα στο σημερινό Πάπιγκο της αποποίησης του παρελθόντος, αποκλειστικός στόχος και μοναδική προτεραιότητα της τοπικής κοινωνίας είναι οι ικανοποιητικές εισπράξεις των τουριστικών καταλυμάτων και το επόμενο εορταστικό τρίημερο...

Ευχαριστώ τον κ. Στουκίδη Χριστ. για τις πολύτιμες πληροφορίες.

ρονται παραπάνω. Καλύτερο είναι, όμως, να αποφεύγονται γενικά οχήματα μέσα στα χωριά και αυτό μέσω της ευαισθησίας και της ευαισθητοποίησης των χωριανών κυρίως. Βεβαίως, σε μερικά χωριά (ορθά) έχουν τοποθετηθεί μπάρες για να εμποδίζουν την διέλευση. Ας ελπίσουμε ότι θα υπερνικήσει η ευαισθησία των χωριανών και δεν θα χρειαστεί να τοποθετηθούν και στα υπόλοιπα. «Κάποτε ντρεπόμαστε να αφήσουμε το αυτοκίνητο σε καλντερίμι» λένε οδηγοί.

Τέλος, το καλοκαίρι, έφτασε κάποια στιγμή ένα ζευγάρι από την Αθήνα. Εμείς καθόμασταν, τότε, στο πεζούλι στον χώρο στάθμευσης, όπου έφτασαν. Μας ερώτησαν λοιπόν «Πού είναι το τάδε γλάντι;». «Εδώ» είπαμε εμείς «στο διπλανό σοκάκι». «Μπορούμε να πάμε εκεί με το αυτοκίνητο;». Μετά από λίγη συζήτηση κατάλαβαν ότι έπρεπε να αφήσουν το αυτοκίνητό τους εκεί και να συνεχίσουν με τα πόδια.

Ετούτοι, όμως, δεν γνωρίζουν ότι δεν πρέπει να κινούνται παντού με το αυτοκίνητο. Εμείς, που το γνωρίζουμε, τι κάνουμε;

Μιχάλης Ντιναλέξης

ΑΦΗΓΗΜΑ

Έτυχε να μας βάλει ο δάσκαλος, δυο ορφανά, στο ίδιο θρανίο. Αυτό στάθηκε η αφορμή να γίνουμε, κατά έναν τρόπο σιαμαίοι, να κολλήσουν οι ψυχούλες μας. Έτσι πορευτήκαμε και στις έξι τάξεις του Δημοτικού. Εγώ να φαντάζω αρχοντόπουλο γιατί έπαιρνε η μάνα μου μια συνταξούλα και ο φίλος μου με ξεχαρβαλωμένα παπούτσια πεθαινότανε ο πατέρας του άφησε κληρονομιά ένα τσεκούρι με πλατεία κόψη, ήταν ξυλοκόπος και τίποτ' άλλο.

Δημιουργήθηκε μια περιεργή όσωση στο χαρακτήρα των δυο μικρών. Του έδινα αγάπη και με μπόλινξε με τα όνειρά του κύριο στοιχείο τους η μανία για φυγή. Του έδινα τα χρωματιστά μολύβια μου και με τα λεπτά του δάχτυλα –δάχτυλα βιολιστή– μου χάριζε θαυμαστά –για παιδί– σχέδια ιστιοφόρων, εξωτικών πουλιών... Μα πώς τα φανταζόταν όλ' αυτά;

Προς το τέλος του σχολικού χρόνου αποφάσισαν οι δάσκαλοι της περιοχής, μαζί και ο δικός μας, μια ημερήσια εκδρομή σε τοποθεσία κεντρικού χωριού. Ο δάσκαλος πήρε στην εκδρομή κι εμάς τα πρωτάρια. «Καμρωτά ξεκίνησαμε και ωραία», κατά Κερυνάκη. Φουσκωμένες οι καρδούλες μας όνειρα και προσδοκίες. Βλέπαμε άλλον κόσμο: βουνά, όλο βουνά να μας κυκλώνουν, ρεματιές και θεόρατοι βράχοι και ο γαλάζιος ουρανός να μας γεμίζει χαρά. Κάτω από αιωνόβια δέντρα πέτρινη βρύση, έξειλη η καρούτα της νερό, πού τα δικά μας ξεροπήγαδα! Παιδιά, παιδιά, αγόρια και κορίτσια γεμάτα νάζια κι επιδείξεις. Μου πήρε του όλο εκείνο το φανταχτερό φτεροκόπημα των παιδιών - πουλιών, όλο εκείνο το τιτίβισμα που κόπασε μόλις πήρε να γείρει ο ήλιος πίσω από το δασωμένο βουνό.

Υπακούοντας στο σφύριγμα, σχηματίσαμε δυάδες. Εγώ με το φιλαράκο μου τελευταίοι, μα δεν ερχόταν, κάπου είχε ξεχαστεί. Διαλύθηκαν οι δυάδες των παιδιών και τα μεγάλα έψαχναν και το φώναζαν, μα άφαντος ο φίλος. Κρύφτηκε ο ήλιος, σκοτεινίαζε. Με σκυμμένο κεφάλι ο δάσκαλος σχημάτισε μαζί μου δυάδα στο τέλος της φάλαγγας, ίσως για να μην είμαι δίχως σύντροφο.

Με άκουσε να σιγοκλαίω. Κατάλαβε, μου χάιδεψε το κεφάλι. «Κύριε, άκουσα τα μεγάλα παιδιά να λένε πως απόψε θα τον φάνε λύκοι και αρκούδες». Ησυχασα ακούγοντας πως ποτέ λύκος ή αρκούδα δεν έφαγε άνθρωπο στον τόπο μας...

Δειλινό της τρίτης ημέρας από το χαμό του φίλου που χτύπησαν

ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ

χαρούμενα οι καμπάνες του χωριού. Τον έφερναν επί ονού καθημερινον με σκυμμένο κεφάλι. Τον βρήκε αγωγιάτης κάτω στο γιοφύρι να κοιμάται. Θεονήστοκο και εξαντλημένο, μια χούφτα ανθρώπακι.

Είχε φαγούρα να γνωρίσει πού πάει το ρυάκι της βρύσης: Πήγε, πήγε, ξάνοιξε μπροστά του μαγευτικός τόπος. Χάθηκε όπως μια σαύρα στα βράχια. Περιπατούσε ώσπου έπεσε εξαντλημένο.

Το παιδομάνι τον ακολουθούσε μέχρι το σπίτι του. Στο δρόμο έσφιγγα το κότσι του. Ήξερα πως για το χαμό του η μάνα του, ο δάσκαλος κι εγώ πονέσαμε. Τ' άλλα παιδιά τη δεύτερη κιόλας μέρα από το χαμό του τον είχαν ξεχάσει και παίζανε ανέμελα.

Πήγαμε στη δεύτερη τάξη γνωρίζοντας γραφή, ανάγνωψη και προσθαφαίρεση μέχρι το είκοσι. Φλεβάρης μήνας ήταν, καρδιά του χειμώνα. Ο χείμαρρος που κόβει το χωριό μας στα δύο ξεχειλίζει ορμητικός πάνω και από το πετρόχτιστο κανάλι. Του φιλαράκου όλο εκεί η σκέψη, στα τρεχούμενα νερά, τα νόμιζε αχαλίνωτα άλογα να τρέχουν, να φεύγουν στο βάθος του ορίζοντα, στα έγκατα της γης. Μια στιγμή, όπως έσκυβε στο κανάλι κοιτάζοντας πλατανόφυλλα να τα κλώθει το ρεύμα, του ξέφυγε το σακούλι (σχολική τσάντα της εποχής). Θέλοντας να τη σώσει, βρέθηκε στο νερό.

Έτρεξε ο μπακάλης να τον σώσει. Όλο του ξέφευγε. Πως δε φράκαρε κάτω από την τσιμεντένια πλάκα – για να περνούν αντίπερα αυτοκίνητα και άνθρωποι ο Θεός ξέρει και η κυρά η Παναγιά που θα βοηθήσει από την κοντινή εκκλησιά της. Κάποτε η χερούκλα του μπακάλη άρπαξε το πόδι του και το σήκωσε στον αέρα σα να ήταν κουνέλι.

Το πήγε σε κοντινό σπίτι –το δικό μου– να το στεγνώσουν πριν αρπάξει πνευμονία. Έτρεξαν γειτόισσες: άλλη να το ξεγυμνώσει, να το σφουγγίζει, άλλες να του λιάζουν τα ρούχα, και ο φιλαράκος μισοπεθαμένος. Τον τύλιξαν σφιχτά σε μάλλινη κουβέρτα και τον έβλαψαν· εγώ κοντά του να το παρακαλώ να μην πεθάνει. Κάποτε άνοιξε το ένα μάτι, με είδε και άρχισε να κλαίει. Δεν ήταν γιατί τρόμαξε, δεν ήταν για τη σχολική τσάντα με το αναγνωστικό και το «αβάκιο». Αν ήταν γι' αυτό η βλάβη η Γιάσιανα, που είχε μια κοπέλα και δυο κότες ο' αυτόν τον κόσμο και είχε αράξει σε κονάκι το ξοξίγκα σα δούλα, θα του έκανε καινούρια, δε θα μου χαλούσε το χατίρι. Ερχόταν στη μάνα μου –χήρες και οι δυο– να

κουβεντιάζει. Αυτό, βέβαια, όταν ανέβαιναν οι στάνες στα βουνά μας. Θα την παρακαλούσα να υφαίνει στο μέσο της κάθε πλευράς στο μαύρο φόντο σταυρό άσπρο. Ο σταυρός στο σακούλι σήμαινε πολλά. Όμως για άλλη απώλεια ήταν. Οι λυγμοί δυνάμναν γοεροί, θρήνος κακός. Το πουλάκι μου έκλαιγε για χαλκομανία, κολλημένη στο αναγνωστικό του!

ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ

– Θα βρεθεί, τον παρηγορούσα, σε κάποιο παλιούρι θα σκαλώσει, θα δεις.

Μαθήτριά της έκτης έδειχνε μια φανερή συμπάθεια, πες τρυφεράδα στον φιλαράκο μου. Ίσως γιατί ήταν συνεσταλμένο, σα φοβισμένο, ίσως γιατί δεν τραβούσε τα μαλλιά των μικρών κοριτσιών και δεν τους σήκωνε το πίσω μέρος των φουστανιών να γελούν τ' αγόρια. Γι' αυτό και που ήταν φτωχούλης και δεν είχε κολλήσει ποτέ στο αναγνωστικό του χαλκομανία, του χάρισε μια. Την κολλούσε στο βιβλίο, και σε τετράδιο, αν είχες αρκετές. Σάλωνε το δάχτυλο, την έτριβε απαλά, απαλά, ξεφλουδιζόταν το χαρτί της και φανερώνονταν: παλάτι, πύργος, ελέφανς, καράβι ή ό,τι άλλο σου τύχαινε.

Το μήκος των δαχτύλων του φιλαράκου σχεδόν διπλάσιο των χοντροπιασμένων δικών μου, των χωριότικων, Πρόγονός του είχε έρθει γαμπρός στο χωριό μας από τα παράλια του Ιονίου. Εκεί θα έγινε ερωτικό ανάμωμα ρωμιάς με άλλης ράτσας αρσενικό: γενοβέζος, βενετσιάνος, άγγλος, μπορεί και σαρακινός να ήταν. Φάλαγγες που θα τις ζήλευε πιανίστας. Ακόμα ίσως από κάποιον Δον Κιχώτη να κληρονόμησε τα όνειρα και τη μανία φυγής.

Με το τρίβε, τρίβε φάνηκε επιτέλους η κρυμμένη εικόνα και ο φιλαράκος άφησε επιφωνήμα θαυμαστικό. «Ποιος;...» ρώτησε ο δάσκαλος εκνευρισμένος. «Το ραδίκι, το ραδίκι...» απάντησαν εν χορώ οι παίδες. Έτσι κοροϊδεύτικά τον αποκαλούσαν. Το «ραδίκι» με σκυμμένο κεφάλι δε τολμούσε να κοιτάξει το δάσκαλο. Συνέχιζε εκείνος τη διδασκαλία του. Κατάλαβα πως το «ραδίκι» μου κάτι έκρυβε με την παλάμη. Του τράβηξα απότομα τα χέρια από το βιβλίο. Άλλο επιφωνήμα από τα χείλη μου, όχι τόσο ηχηρό. Μου αποκαλύφθηκε το θαύμα της χαλκομανίας. Χρυσάτος με ανοιγμένες φτερούγες σε πρασινογάλανο ουρανό και στο βάθος ολόχρυσος ήλιος. Ένα όνειρο! Για τον χρυσαετό που φτερού-

γιζε κατά τον ήλιο ήταν το κλάμα του «ραδικιού».

Όταν λιγότεψαν τα νερά ψάξαμε, ψάξαμε, ουδέ σκαούλι με αλφραβητάριο και «αβάκιο» βρέθηκε, φυσικά ουδέ ο χρυσαετός που πήγαινε να συναντήσει τον ήλιο...

Στο ίδιο θρανίο πάντα, μαζί ανεβαίναμε τις τάξεις του δημοτικού. Το δέσιμό μου με το «ραδικάκι» δυνάμωνε. Είχαμε γίνει νύχι και κρέας, όπως χαρακτηρίζουν ισχυρό δεσμό. Το «ραδικάκι» με τις ριζούλες του όλο και ρίζωνε στα αισθηματά μου, στη σκέψη μου, βύζαινα κι εγώ ό,τι πολύτιμο είχε. Μπορείς να το πεις σωστικό, μπορείς να το πεις βλαπτικό έως δηλητηριώδες, πάντως ακόμα το επιθυμώ.

Κρατά η μνήμη μου και νοσταλγώ ώρες φανταστικών ταξιδιών, εκεί που οδηγούσαν τα όνειρά μας οι χάρτες του σχολείου: σε ηπείρους και ωκεανούς... εκεί θα μας ταξίδευε η Αργώ το ιστιοφόρο που το δουλεύαμε μήνες κρυφά από τα μάτια των άλλων παιδιών.

Βρέθηκε ελαφρό σανίδι από ξύλο λεύκα. Το «ραδικάκι» σχεδίασε το σκαρί, εγώ το πελέκισα με εργαλεία μαραγκοσύνης: βρίσκονταν σε ντουλάπι του σπιτιού μου: σφυρί, τανάλια, σκαρπέλο, πρόκες, βίδες και άλλα. Σχεδίασε στην πλήρη κεφαλή, κάτι μεταξύ γοργόνας και μέδουσας, τέντωσε στο κατάρτι λεπτά σύρματα, άπλωσε πανιά, ακόμα έπλεξε με χορτάρι καλαθοπλεκτικής άγκυρα, τρεις φιγούρες ναυτών στο κατάρτωμα: όλα τέλεια καμωμένα από τα μαγικά δάκτυλά του. Μόνο στο όνομα γκρινιάξαμε λίγο. Εγώ ήθελα να το πούμε Αργώ, το «ραδίκι» Χελιδόνα. Έγινε το δικό μου.

Εκείνο τον όλβιο, τον τόσο μακρινό καιρό, το μεσοχώρι μας πλημύριζε το χειμώνα νερά. Τη νύχτα το φως από τα λουξ των γύρω καφενέδων να φιδοθυγίζεται όπως το αντανάκλουν στα νερά, το ολόγιομο φεγγάρι να καθρεφτίζεται και, αν ήταν προχωρημένη η άνοιξη, ο κόσμος των βατράχων, όπως πλατσουρίζαν στα νερά, να σε φορτώνουν διά βίου ακούσματα, εκείνα τα τασιπνίκα «κονά κονάξ» και ο επιτάφιος της Μεγάλης Παρασκευής περνώντας στο πλάι να καθρεφτίζεται με τις λαμπάδες του. Κοάσματα και «Η Ζωή πώς θνήσκει;» να σμίγουν σε μια χαρμολύπη, τα ωσαννά των βατράχων με τη θρηνωδία του ψαλμού. Λοιπόν σ' αυτή τη λιμνούλα φέραμε την «Αργώ» να ταξιδέψει. Μαγεύτηκαν τα παιδιά θαυμάζοντας το έργο των χειρών μας, δηλαδή το έργο του «ραδικιού», εγώ έκανα τις μαραγκοδουλειές. Μαζεύτηκαν και άντρες των καφενέδων να δουν το караβάκι μας.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ

Μόνο ο ιερέας έλειπε να το ευλογήσει.

Είχαμε δοκιμάσει την «Αργώ» σε νερό σπiti μου και ξέραμε πως δε γέρνει, μα δεν είμαστε και τόσο βέβαιοι αν ο αέρας θα την ταξίδευε ή θα την έπνιγε.

Λικνιζόταν η Αργώ και σιγοαρ-μένιζε όπως φούσκωνε τα ιστία της βοριαδαί. Στα μέσα της λιμνούλας, τι ήταν να γίνει αυτό; Γελάδι ξεκομμένο, θέλησε να περάσει αντίπερα. Με τα χουγιατά μας, αντί να το διώξουμε αντίθετα, το φοβίσαμε και άρχισε να τσαλαβουτάει μια εδώ, μια εκεί, ώσπου πάτησε την Αργώ μας, έκανε κομμάτια το όνειρο των δυο παιδιών... Βούτηξε στα λασπονέρα, πήρε στην αγκαλιά του τα συντρίμια της φρεγάτας μας και κλείστηκε για μέρες στο σπiti του.

Μαζί στο ίδιο θρανίο ως την έκτη τάξη το «ραδίκι» κι εγώ. Θα ρωτήσετε γιατί το παρατσούκλι «ραδίκι». Έτσι συνηθίζαμε τότε, από κάποια ξεχασμένη αιτία, το κάθε αγόρι να έχει παρανόμι. Ίσως να του κόλλησα το «ραδίκι» για το μικρό ανάστημά του. Θα του ήταν αβάσταγο να τον φώναζαν νάνο· ήταν φοβερά ευαίσθητο παιδί.

Μετά από χίλια παρακάλια έβαλε η μάνα μου το χέρι στην τσέπη της και αγοράσαμε χρωματιστές κόλλες και δυο κουβαρέτα σπάγκο, για τις «καλούμπες» των χαρταετών μας.

— Μωρέ «ραδίκι», εγώ δεν ξέρω να κάνω χαρταετό...
— Ξέρω εγώ.
— Ξεράματα, ξέρεις εσύ, όλα τα ξέρεις...

Και όμως, το πρωί της Καθαροδευτέρας όλο το χωριό θαύμαζε βλέποντας μεσουρανιές δυο χαρταετούς: ο ένας με τα χρώματα του Ολυμπιακού κόκκινου-άσπρου, την κλασική μορφή στεφανωμένου με φύλλα δάφνης αθλητή και ο άλλος χαρταετός είχε και αυτός κολάζ του «ραδικιού», κιτρινόμαυρο δικέφαλο αετό και πάνω από τις κεφαλές του τα αρχικά Α.Ε.Κ., η δική του ομάδα· εγώ Ολυμπιακός. Αυτού δεν ταιριάζαμε, τον τράβηξε ο δικέφαλος αετός... Ήταν η εποχή ακραίου φανατισμού των αγοριών του σχολείου μας, μπορούσαμε και να σφαχτούμε για την ομάδα μας, τη γνωρίζαμε μόνο από φωτογραφίες ποδοσφαιριστών που έκρυβαν φτηνές σοκολάτες της μιας δραχμής.

Σπάνια ο ουρανός του χωριού μας δεχόταν χαρταετούς· μόνο όταν, κάποια Καθαροδευτέρα ανέβαιναν σε μας από την πόλη οικογένειες και τα παιδιά τους αμολούσαν χαρταετό. Τώρα οι δικοί μας «αμολα καλούμπα και αμολα

καλούμπα» ανέβαιναν με χορευτικούς ακκισμούς, ψήλωναν, όλο ψήλωναν, για ζήλια και θαυμασμό των θεατών που όλο και πληθαιναν στο ψηλό αλώνι του χωριού. Χαρά στα χέρια σου «ραδίκι» μου! Όμως στο απόγειο του θαυμασμού, κακός αέρας φύσηξε, έσπρωξε τον Ολυμπιακό πάνω στην Α.Ε.Κ. Έτσι αγκαλιασμένοι βρέθηκαν στα χαμηλά του λόφου. Εκεί σάπισαν οι γίγαντες του ποδοσφαίρου μας, οι υψιπετείς... Έκτοτε δε θυμάμαι άλλους χαρταετούς στον ουρανό του χωριού, ώσπου φάνηκαν τα αιωρόπτερα: πράσινα, κίτρινα, κόκκινα, να γυροφέρνουν οκνά πάνω από τους λόφους μας. Την πρώτη φορά για εξωγήινα πουλιά τα νόμισαν οι γριές μας!

Τον άλλο χρόνο εγώ βρέθηκα στην πόλη, μαθητής πρώτης Γυμνασίου και το «ραδικάκι» να βόσκει τα λίγα κατσικάκια της μάνας του, μέχρι που γείτονας αρτεργάτης τον πήρε για δουλειά στην Αθήνα. Από τότε χάθηκε το «ραδικάκι», «ούτε Χριστός, ουδέ φανός» και η μάνα του «καλά είναι» μου απαντούσε και προσπερνούσε πάντα με σκυμμένο κεφάλι, κεφαλομάντηλο κατεβασμένο ως τα φρύδια.

Πέρασαν οι καιροί. Ήρθε ο πόλεμος και προς τη λήξη του κάλεσαν να γυμνάσουν την κλάση μου. Βρέθηκα με άλλους νέους από το χωριό μου μαντρωμένοι σε σταφιδαποθήκες του Κιάτου, ο στρατώνας μας. Ακούστηκε χαρούμενη φωνή παιδιά το «ραδίκι»... Πέταξα ό,τι κρατούσα και το έσφιξα στην αγκαλιά μου. Μου φάνηκε κομμάτι ψυχρό, αισθάνθηκα πως με απωθούσε.

Το άλλο βράδυ ανταμώνσαμε οι δυο μας στην ακροθαλασσιά· κοιτάζαμε τον κυματισμό του νερού, τα αντικρινά βουνά που χάνονταν στην χρυσόσκονη του ηλιοβασιλέματος.

— Αν πας απέναντι, βουνό το βουνό, μπορείς να φτάσεις στο χωριό μας; ρώτησε.

— Μπορείς και συμπληρώσα καταλαβαίνοντας την πρόθεσή του για λιποταξία, μπορείς, μα το πρόβλημα είναι πώς θα βρεθείς απέναντι.

Μου έδειξε μισοβουλιαγμένη ψαρόβαρκα:

— Εσύ θα τραβάς κουπί, κι εγώ θα βγάζω τα νερά με την караβάνα μου...

— Δε θα χρειαστεί, οι Γερμανοί μπήκαν στην Σαλονίκη. Σήμερα, αύριο θα διαλυθούμε κι εμείς. Αυτά είπα κάνοντας τη σκέψη πως το «ραδικάκι» κρατούσε το έντονο στοιχείο της φυγής, μα ίσως να

ήταν και ολίγον σαλεμένο...

Στην κατοχή έκανε αρκετές παραξενιές: προσπάθησε να μαστορέψει μαγγανοπήγαδο να το πουλήσει για καλαμπόκι στα καμποχώρια. Το γύριζε για επίδειξη ο γάιδαρός του. Του είχε κόψει στη μέση το ένα αυτί όπως των γιδιών για να τον γνωρίζει. Την πόρτα του αχυριού την έκοψε σε άλλες δυο μικρότερες. Από τη μεγάλη να βγαίνει η γελάδα, από τη μικρότερη τα γίδια και από την πιο μικρή κατσίκια και κότες... Κατοχή ήταν και πού να βρεθεί χαρτί να ιχνογραφεί τις φαντασιώσεις του. Αναγκαστικά γέμιζε με σχέδια τα τραπέζακια των καφεενέδων, πάνω στο μάρμαρό τους. Με πλακέ μολυβάκι μαραγκού σχεδιάζε συμπλέγματα πότε αλογοκεφαλών με σάυρες και σκυοράκια, πότε γεράκια με λελέκια και χελιδονοουρές, πότε ιστιοφόρα με σύγνεφα και κεραυνούς. Ποτέ, μα ποτέ, ό,τι μένει ακίνητο: σπiti, δέντρο, λουλούδι. Κανένας δεν πρόσεχε τι έκανε με σκυμμένο κεφάλι ο «αχαίρευτος», οι άλλοι είχαν τα δικά τους, μιλούσαν για δυστυχίες και πόλεμο χτυπώντας με μανία τα πουλιά σα να ήταν αυτά ο εχθρός τους. Όταν τον έβλεπε να ξεπορτίζει, σέρνοντας τις αρβύλες δώρο της ολιγοήμερης στρατεύσεώς του, έπαιρνε ο καφετζής βρεγμένη πατασβούρα και απαλά, απαλά, λες για να μη πονέσει το μάρμαρο, έσβηνε τα τρελά συμπλέγματα.

Άρχισαν στο χωριό τρελό να τον ανεβάζουν, τρελό να τον κατεβάζουν. Τέλος η πείνα τον έστειλε στο αντάρτικο για να έχει караβάνα γεμάτη και σολισμένα άρβυλα. Με την απελευθέρωση μην τον είδατε, μη τον απαντήσατε, έγινε άφαντος και τα χρόνια περνούσαν και η μάνα του να μου αποκρίνεται χαμηλόφωνα «καλά είναι», προσπερνούσε με σκυμμένο κεφάλι και η πίκρα της φαρμάκωνε το σοκάκι...

Περνούσαν τα χρόνια· αργότερα, πολύ αργότερα, βρέθηκα σε ακτή του Ιονίου για ολιγοήμερη διακοπή, αν μπορούσε το θαλασσινό νερό ν' αλαφρώνει τους πόνους μου. Καθόμουν αναπαυτικά σε σαιζ-λόγγκ καφενείου και κοιτάζα στο βάθος του πελάγου ν' αχνοφαίνονται όγκοι νησιών. Σε λίγο κάθισε στο διπλανό τραπέζι άγνωστος και πιάσαμε ψιλοκουβέντα. Εγώ ξένος να ρωτάω το ένα και το άλλο και αυτός, έτυχε καλουνάτος, ν' αποκρίνεται. Όταν τον ρώτησα για δυο ωραίες βίλες που σχεδόν τις άγγιζε το κύμα..., μια και είχα μάθει από πού κρατάει η σκούφια μου, χαμογέλασε. Ήπια μια γουλιά νερό και μου αφηγήθηκε τα όσα δε θα

μαθεύονταν ποτέ αν δεν υπήρχε η τυχαία γνωριμία. Βρέθηκε από τα χείλη ενός άγνωστου να μάθω για τη δόξα και το τέλος του «ραδικιού» μου.

— Σιγά, σιγά, άπλωσε στην πόλη μας η φήμη ενός καλλιτέχνη μαστορά μωσαϊκών. Ήταν η εποχή του μωσαϊκού. Περιζήτητος μαστοράς. Αρχαιολόγοι που ασχολούνται με δάπεδα ρωμαϊκών επαύλεων και αρχαίων ναών θεωρούσαν εφάμιλλη την αισθητική των έργων του. Ποιος να τον πρωτοπάρε. Εργαζόταν σκυλίσια από το πρωί ως το βράδυ και βοηθό δεν ήθελε· έλεγε πως του ψευτίζουν τα σχέδια.

Ο αφηγητής έδειχνε άκρα καλλιεργημένος άνθρωπος και όταν κατάλαβε το ενδιαφέρον μου, προχώρησε σε λεπτομέρειες. Περιέγραψε, γιατί είχε ιδεί, έργα του τεχνίτη.

— Παγώνια με πολύχρωμα φτερά ανοιγμένα σα βεντάλια, όλο βούλες, βούλες πράσινες, γαλάζιες, κίτρινες, ερωδιοί με υπερφυσικά μακρύ λαιμό και πόδια, ψαράκια που κυνηγούσαν το ένα το άλλο κολυμπώντας σε αφρό, χρυσαστούς με ανοιγμένες φτερούγες· σε ένα χολ είδα τεράστιο ιστιοφόρο με φουσκωμένα πανιά, αν θυμάμαι καλά έφερε το όνομα Αργώ. Δυστυχώς χάθηκε εκείνη η ομορφιά. Έβλεπα και ξανάβλεπα τα αριστουργήματα ενός τρελού, γιατί στο τέλος τρελάθηκε. Νόμιζα πως σε σχέδια και χρώματα των έργων του, έβλεπα λαϊκές ζωγραφιές. Τίποτε δεν υπάρχει σήμερα από το έργο του. Υπακούοντας οι κάτοχοι των μωσαϊκών στην καινούργια μόδα, να στρώνουν τα δάπεδα με μάρμαρο, ξήλωσαν τις ψηφίδες. Αργά πληροφορήθηκε την καταστροφή για να παρέμβει η Εφορεία Νεοτέρων Μνημείων. Έχασε η Ελλάδα το Θεόφιλο της ψηφίδας. Και το τέλος του, όπως έμαθα, οικτρό. Παράτησε σύνεργα, σακιά με ψηφίδες, χρήματα, ό,τι είχε και ακουμπώντας σε ραβδί, πήρε των ματιών του, όπου θα τον έβγαζε η τρέλα του. Πήγε από χωριό σε χωριό διαλαλώντας τις φαντασιώσεις του. Μα ας πάρης την ιστορία από την αρχή. Με ρώτησε για τις βίλες. Ανήκουν σε δύο Αθηναίους. Βλέποντας το έργο του μαστορά, τρελάθηκαν. Του παρέδωσαν τα κλειδιά των σπιτιών τους να τα στολίσει με μωσαϊκά κι έφυγαν για τις δουλειές τους στην Αθήνα.

Δούλευε, δούλευε από πρωί μέχρι νύχτα ο μαστοράς και μάτι δεν έβλεπε το έργο του. Κάποτε γύρισαν οι Αθηναίοι και αντικρίζοντας τα μωσαϊκά έμειναν απολιθωμένοι, στήλη άλατος... Τα σχέδια με ψηφίδες, όπως διηγήθηκαν όσοι

(Πρωτοχρονιάτικο διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη γραμμένο πριν από 130 χρόνια πάντα επίκαιρο και στις μέρες μας).

Ξένος του κόσμου και της σαρκός κατήλθε την παραμονήν από τα ύψη συστείλας τας πτέρυγας, όπως τας κρύπτει Θεός άγγελος. Έφερε δώρα από τα άνω βασίλεια, διά να φιλεύσει τους κατοίκους της πρωτευούσης. Ήταν ο καλός άγγελος της πόλεως.

Εκράτει εις την χείρα εν άστρον και επί του στέρνου του έπαλλε ζωή και δύναις και από το στόμα του εξήρχετο πνοή Θείας γαλήνης. Τα τρία ταύτα δώρα ήθελε να μεταδώσει εις όλους όσοι προθύμως τα δέχονταν.

Εισήλθεν εν πρώτοις εις εν αρχοντικόν μέγαρον. Είδεν εκεί το ψεύδος και την σεμνοτυφίαν, την ανίαν και το ανωφελές της ζωής, ζωγραφισμένα εις τα πρόσωπα του ανδρός και της

Τα περόεντα δώρα

γυναικός και ήκουε τα δύο τέκνα να ψελλίζωσι λέξεις εις άγνωστον γλώσσαν. Ο Άγγελος επήρε τα τρία ουράνια δώρα του και έφυγε τρέχων εκείθεν. Επήγεν εις την καλύβην πτωχού ανθρώπου. Ο ανήρ έλειπεν όλην την ημέραν εις την ταβέρναν. Η γυνή επροσπάθει ν' αποκοιμήσει με ολίγον ξηρόν άρτον τα πέντε τέκνα, βλασφημούσα άμα την ώραν που είχε υπανδρωθεί.

Τα μεσάνυχτα επέστρεψε ο σύζυγός της αυτή τον ύβρισε νευρική, με φωνήν οξείαν, εκείνος την έδειρε με την ράβδον την οζώδη και μετ' ολίγον οι δύο επλάγιασαν, χωρίς να κάμουν την προσευχήν των και ήρχισαν να ροχαλίζουν με βαρείς τόνους. Έφυγεν εκείθεν ο Άγγελος. Ανέβη εις μέγα κτήριον, πλουσίως φωτισμένον. Ήταν εκεί πολλά δωμάτια με

τραπέζας κι' επάνω έκυπτον άνθρωποι, μετρούντες αδιακόπως χρήματα, παίζοντες χαρτιά. Ωχροί και δυστυχείς, όλη η ψυχή των ήτο συγκεντρωμένη εις την ασχολίαν ταύτην. Ο Άγγελος εκάλυψε το πρόσωπόν του με τα πτέρυγας του, διά να μη βλέπει, κι' έφυγε δρομαίος.

Εις τον δρόμον συνήντησε πολλούς ανθρώπους, άλλους εξερχομένους από τα καπηλεία, οινοβαρείς και άλλους κατερχομένους από τα χαρτοπαίγνια μεθύοντας χειροτέραν μέθην. Τινάς είδε ν' ασχημονούν και τινάς να βλασφηνούν τον Αη-Βασίλην ως πταιστήν. Ο Άγγελος εκάλυψε με τας πτέρυγας του τα ώτα, διά να μην ακούει και αντιπαρήλθεν.

Υπέφωσκεν ήδη η πρωΐα της Πρωτοχρονιάς και ο Άγγελος εις την εκκλησίαν. Αμέσως πλη-

σίον εις τας θύρας είδεν ανθρώπους να μετρούν νομίσματα, μόνον πως δεν είχαν παιγνιόχαρτα εις τας χείρας και εις το βάθος αντίκρυσεν ένα άνθρωπον χρυσοστόλιστον και μιτροφορούντα ως Μήδον σατράπην της εποχής του Δαρείου, ποιούντα διαφόρους ακκισμούς και επιτηδευμένας κινήσεις.

Δεξιά και αριστερά, άλλοι μερικοί έψαλλον με πεπλασμένους φωνάς. Το Δεσπότην και αρχιερέα!

Ο Άγγελος δεν εύρε παρηγορίαν. Επήρε τα **περόεντα δώρα του — το άστρον**, το προωρισμένον να λάμπει εις τας συνειδήσεις, **την αύραν**, την ικανήν να δροσίζει τας ψυχάς και **την ζωήν**, την πλασμένην διά να πάλλει εις τας καρδίας, ετάνυσε τας πτέρυγας και επανήλθεν εις τας ουρανίας αφίδας.

Τη επιμελεία
Σάββα Θεοδώρου

ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ

τσα. Μου τα είπε όλα με λεπτομέρειες, είχε συγκλονιστεί τότε το χωριό με τα συμβάντα.

Ακολούθησε η φαντασία μου την αφήγηση. Κατάλαβαν αμέσως στο χωριό πως είχαν να κάνουν με θεοπάλαβο που μπορούσε να τους κάνει κακό. Τον έκλεισαν σε στάβλο ειδοποιώντας τη χωροφυλακή να τον παραλάβει για το τρελάδικο της Κέρκυρας.

Φαντάστηκε το «ραδίκι» μου μαντρωμένο να ασφυκτιά. Η σκεπή της φυλακής ήταν από καλαμιές βρίζας· την τρύπησε και βγήκε στο φως των αστεριών. Όπως μου είπε ο χωρικός, η βρίζα είχε και κάμψους σπόρους στις ψάνες της, με τις βροχές χλόισαν, σωστό χωράφι αθέριστο η σκεπή.

Εδώ τον λόγο έχει μόνο η φαντασία μου. Ξαπλωμένος στη μαλακή πρασινάδα, λυτρωμένος από τους ανθρώπους, μαγεμένος από τα τριζόνια και τον ουράνιο θόλο, παρακολουθεί τα «κυκλοδωκτα» άστρα και η αρμονία του σύμπαντος να τον ωθεί σε κατάσταση ευδαιμονίας πέραν της τρέλας του αν υπάρχει και πέραν αυτής. Κάποτε ο ευτυχής απεικομήθη και βρέθηκε από τη στέγη στη γη. Ζαλισμένος θέλησε να φύγει από τους κακούς ανθρώπους. Προχωρώντας πλατσούρισε στα νερά διπλανής λούτσας· πιο μέσα,

πιο μέσα και τον βρήκαν πνιγμένο. Τα θολωμένα φρένα του τον οδηγισαν στα νερά ανοιχτών οριζώντων, στις θάλασσες που δεν σμίγουν με ουρανό, όπου από μικρός ονειρευόταν να βρεθεί.

Συνάντησα στο νεκροταφείο τον ιερέα του χωριού. Του ζήτησα να μου δείξει τον τάφο του φίλου, γιατί δεν τον έβρισκα, αν και λίγοι οι σταυροί. Δεν ήξερε να μου δείξει. Ήταν νέος στην ενορία. Εψαξα πάλι. Μα τι ζητούσα; Ποιος θα γοιάζοταν να βάλει στο μνήμα του σταυρό με όνομα; Μοσχοβολούσε το χαμομήλι και το νεκροταφείο γεμάτο τρυφερά ραδικία, αυτά δεν τα αγγίζουν οι ζωντανοί, είναι για τους πεθαμένους.

Θυμήθηκα στίχους που είχαν σκαρώσει τα παιδιά του σχολείου για να πειράξουν το φίλο μου και χαμονόλασα με πίκρα:

Του σχολείου το πισσιρίκι
μας το γέννησε τζιτζίκι
στης αμλής μας το ραδίκι.
Στο μπόι σα φιστίκι,
στη μούρη σαν ποντίκι
και τα δάχτυλα σκουλήκι.

Το νεκροταφείο ήταν σε χαμηλό λόφο και αντίκριζε κανείς το Ιόνιο πέλαγος ως εκεί που ο ουρανός αντάμωνε το γλαυκό του με το γαλάζιο της θάλασσας. Κοντά στην ακτή, αργοδιάβαινε τουριστικό

ιστιοφόρο. Ακούονταν ευτυχισμένες φωνές. Θυμήθηκα την Αργώ μας που είχε μαστορέψει με τα μαγικά χέρια του και σφίχτηκε η καρδιά μου. Ακόμα και τώρα που ιστορώ, αισθάνομαι πως βαδίζω μαζί του στο αχανές του χρόνου.

Προτού φύγω πέρασα να ιδώ πού πνίγηκε. Ακούονταν η βοή νερού, ήταν από τον κοντινό Αχέροντα. Λιανό αυλάκι ένωνε τη λούτσα με το ποτάμι. Λοιπόν, στα μαύρα νερά που ποτίζουν ζωντανά, πνίγηκε ο χρυσασετός. Ύστερα θα ήρθε ο Χάρων ο κουρσάρος και περατάρης, ανέβασε την ψυχή στη δική του Αργώ να την οδηγήσει στα νηπενθή ναρκωτικά άνηθ του άλλου κόσμου, χαρίζοντάς της τη λησμοσύνη...

ΦΡΙΞΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

α) Ευχαριστώ την κα Μαρία Τσούπη γιατί με κόπο διάβασε την αραβική, πλέον, γραφή μου και δακτυλογράφησε το διήγημα.

β) Τι σύμπτωση! Στο πρώτο διήγημά μου «Ο άνθρωπος με τα παράξενα μάτια», δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Ηπειρος» του Δημ. Χατζή (3-4-1938), ο ήρωάς του κατατρώχεται από έντονο αίσθημα φυγής όπως και το «ραδίκι» του παραπάνω διηγήματος με το οποίο έκλεισα τη συγγραφική μου πορεία.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Ιανουάριος - Γενάρης

Σκέψεις και συναισθήματα την ώρα της εναλλαγής του χρόνου

Ο Γενάρης ή Ιανουάριος με την επίσημη ονομασία του, είναι ο πρώτος μήνας του χρόνου και του ημερολογίου μας, που έχει Ρωμαϊκή καταγωγή.

Ο Ιανουάριος πήρε τ' όνομά του από το Θεό Ιανό της αρχαίας Ρώμης, ο οποίος είχε δύο πρόσωπα κολλημένα μεταξύ των, αλλά το καθένα κοίταζε προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Το ένα κοίταζε το παρελθόν, και το άλλο κοιτάζει το μέλλον.

Στο χέρι κρατάει ένα κλειδί. Με αυτό ανοίγει τις πύλες του καινούργιου χρόνου. Τον παριστάνουν επίσης να κρατάει στο ένα χέρι τον αριθμό 300 και στο άλλο, τον αριθμό 65, όσες ημέρες έχει ολος ο χρόνος.

Ο λαός εξηγεί γιατί τον Ιανουάριο τον λέει και Γενάρη. «Γιατί τον μήνα αυτό γεννά η ημέρα (αρχίζει και μεγαλώνει, επίσης γεννούν τα γιδοπρόβατα).

Ο Γενάρης όμως δεν γεννά μόνο αρνιά και κατσίκια, αλλά φέρνει κρύο, χιόνι και φως που σημαίνει, ζωή, χαρά, ελπίδα.

Τον ήλιο που είναι το φως, πολλοί λαοί τον φαντάστηκαν, να πολεμάει τις δυνάμεις του σκότους και να βγαίνει νικητής.

Το διάστημα ανάμεσα στα Χριστουγέννα και τα Φώτα, ονομάζεται «Δωδεκαήμερο» και θεωρείται επικίνδυνο. Οι νύχτες που είναι οι μεγαλύτερες νύχτες του χρόνου, κυκλοφορούν στη γη οι καλικάντζαροι, και διάφορα δαιμόνια του σκότους που έβγαιναν στους λάκκους, για να πειράξουν τους ανθρώπους. Πολλές ιστορίες διηγούνται απλοί άνθρωποι για τους καλικάντζαρους. Ήταν κοκκαλιάρικα σκιάχτρα, κτυπούσαν ντέφια, φώναζαν και χόρευαν, και μόνο σαν ζημέρωνε χάνονταν πάλι στους λάκκους, για να ξαναβγούν το βράδυ.

Οι καλικάντζαροι εξαφανίζονται τα Θεοφάνεια, γιατί κανένα κακό δεν μπορεί ν' αντισταθεί στο Μεγάλο Αγιασμό και το Σταυρό που όλα τα εξαγνίζει. Φεύγοντας οι καλικάντζαροι φωνάζουν.

«Φεύγεστε να φεύγουμε, έρχεται ο ζουρλόπαπας με την αγιαστόύρα του (σταυρός) και με την βρεχτούρα του» (αγιασμός).

Η πρώτη μέρα του μήνα που είναι και πρωτοχρονιά γιορτάζουμε τον Άγιο Βασίλειο. Έτσι στα νεοελληνικά έθιμα, ο Αι Βασίλης, σεπτός ιεράρχης της ορθόδοξου εκκλησίας, έχει αποχτήσει και μια άλλη ιδιότητα, να φανερώνει στους ανθρώπους την τύχη τους.

Παράδειγμα το φλουρί της βασιλόπιτας.

Το πρωί της Πρωτοχρονιάς, μεγάλη σημασία δίνουν οι άνθρωποι στο ποδαρικό (μποδιακό). Δηλαδή στον άνθρωπο που θα πρωτοσυναντούσαν βγαίνοντας έξω από το σπίτι τους, γιατί από το χαρακτήρα του ανθρώπου αυτού (καλοσύνη, δικαιοσύνη, υγεία, φήμη) εξαρτιόταν η τύχη τους για ολό τον καινούργιο χρόνο.

Άλλο έθιμο στα Ζαγοροχώρια και σε πολλές άλλες περιοχές, είναι να μαζεύονται και να κάθονται κοντά στο τζάκι, πάνω σ' ένα κλαδί από πουνάρι, για να είναι γεροί και αγέραστοι όλο το χρόνο. Τα κλαδιά στο τέλος τα καίγανε στο τζάκι. Στη συνέχεια, οι νοικοκυρές φτιάχναν την βασιλόπιτα. Στα Ζαγοροχώρια συνήθως, φτιάχναν κρεατόπιτα και στα πέτρινα (φύλλα) βάζαν ένα νόμισμα, τον λεγόμενο παρά.

Το μεσημέρι καθισμένοι όλοι γύρω στο σφρα (τραπέζι) ο αρχηγός της οικογένειας, έκοβε την βασιλόπιτα, αρχίζοντας από το μερίδιο του Χριστού, του σπιτιού και όλων των μελών της οικογένειας κατά ηλικία.

Στα πρόσωπα όλων έβλεπε, την χαρά και την αγωνία σε ποιον θα πεσει ο παράς (φλουρί). Αυτός θα ήταν ο τυχερός του σπιτιού για όλο το χρόνο, και δέχονταν τις ευχές όλων.

Όπως την παραμονή των Χριστουγέννων, και την Πρωτοχρονιά, έτσι και την παραμονή των Φώτων, τα παιδιά έλεγαν τα κάλαντα από σπίτι σε σπίτι. Στα χωριά μας, τα παιδιά, λέγανε τους παρακάτω στίχους. «Σήμερα τα Φώτα, καρκαλιέται η κότα, πίσω από την πόρτα της ρίχνω ένα λιθάρι, την παίρνει στο ποδάρι ωλελέ το πόδι μου, και το παραπόδι μου...».

Ο Ιανουάριος έχει 31 ημέρες. Η ημέρα έχει δέκα (10) ώρες και η νύχτα έχει δέκα τέσσαρες (14) ώρες.

Πολλές γιορτές κοσμούν τις ημέρες του Γενάρη, εκτός των παραπάνω.

Στις 17 του Μεγάλου Αντωνίου και του Αγίου Γεωργίου των Ιωαννίνων.

Στις 18 του Αγίου Αθανασίου. Στις 25 του Αγίου Γρηγορίου. Στις 30 των Τριών Ιεραρχών (Χρυσοστόμου, Γρηγορίου, Βασιλείου) και πολλές άλλες.

Στην αρχαία Ελλάδα αποκαλείτο Γαμηλιών.

Σας εύχομαι Χρόνια Πολλά - Καλή Χρονιά με κάθε ευτυχία και χαρά.

Δ.Μ.

Παραμονή Πρωτοχρονιάς! Καθισμένη σε μια πολυθρόνα, διαβάζω ένα βιβλίο ενώ γύρω μου οι άλλοι περνούσαν την ώρα τους παίζοντας χαρτιά. Όλοι περιμέναμε το νέο χρόνο. Η χρονιά σκοντάφτοντας διαγράφει τους τελευταίους βηματισμούς και σε λίγο θα ανήκει στο παρελθόν. Η αγωνία της να τερματίσει προκαλεί και δημιουργεί στις ψυχές μας την αίσθηση του χρόνου που φεύγει.

Στιγμές γεμάτες από αναπολήσεις και νοσταλγίες για τον παλιό που φεύγει και ανησυχίες και ελπίδες για τον καινούργιο.

Αφήνω για λίγο το διάβασμα και πετώ νοερά τις 365 μέρες που πέρασαν. Θυμάμαι τις χαρές και τις πίκρες που μου έδωσε ο χρόνος που φεύγει. Τώρα όμως όλα αυτά ανήκουν στο παρελθόν. Ο παλιός χρόνος βυθίζεται στον απέραντο ωκεανό της λησμονιάς.

Και να από μακριά, εκεί στο βάθος του ορίζοντα αρχίζει να προβάλλει ο νέος χρόνος, καράβι πρωτοτάξιδο με καινούργια άλμπουργα και πανιά και προχωρεί περήφανο σκορπίζοντας υποσχέσεις για ευτυχίες και χαρές και υποσχέσεις πολλές για το μέλλον. Το μέλλον!

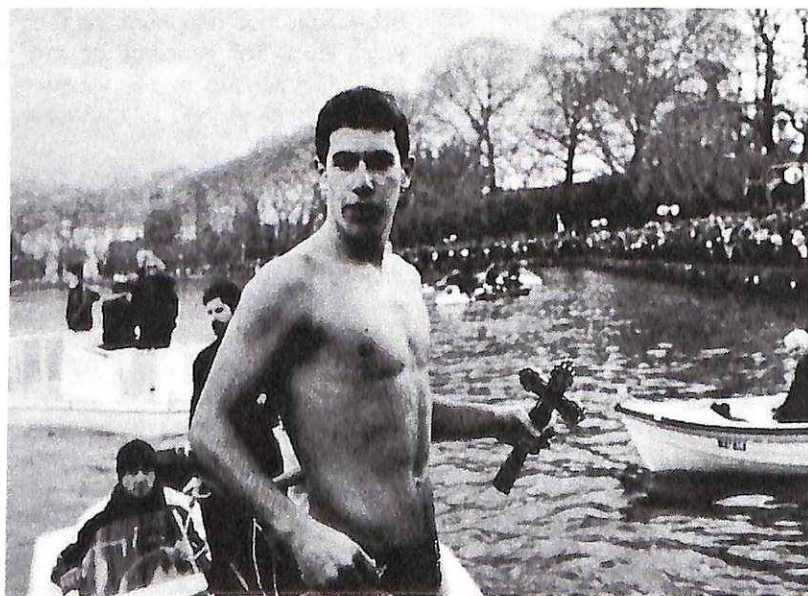
Ποιος ξέρει τι θα γίνει μ' αυτό το άγνωστο φάντασμα που ονομάζουμε μέλλον. Σήμερα το γέλιο ανθίζει στα χείλη μας και η καρδιά μας πλημμυρίζει από ευτυχία.

Αύριο; Ποιος ξέρει. Ίσως η δυστυχία μας χτυπήσει με τα φαρμακερά της βέλη. Σήμερα γελούμε στον γαλανό ουρανό και τη χαρά της γαληνεμένης θάλασσας, αύριο ίσως κλαίμε Ποιος ξέρει τι θα γίνει αύριο! Το μέλλον μας ειρωνεύεται, ενώ εμείς προσπαθούμε με γεμάτα αγωνία μάτια να μαντεύσουμε τι κρύβει.

Όχι χρόνε δεν θέλω να μάθω τι χαρές μου επιφυλάσσεις και με τι θλίψεις θα μου παγώσεις την καρδιά. Αφού έτσι ή αλλιώς θα έρθουν, θα τις δεχθώ. Κι όταν σε λίγο το ρολόι θα σημάνει μέσα στη νύχτα το ξεψύχισμα του παλιού χρόνου και εσύ νέε χρόνε θα εμφανιστείς λουσμένος στο φως, θα σε χαιρετήσω με χαρούμενη φωνή, όπως χαιρετίζω κάθε τι νέο, κάθε τι γεμάτο ζωή και παρήγορες ελπίδες!...

Ρούλα Ευθυμίου

Αναστάσιος Τσουμάνης



Στον λαμπρό αγιασμό των υδάτων στη λίμνη μας το σταυρό έπιασε για τρίτη συνεχή χρονιά ο Πανωσουδενιώτης **Αναστάσιος Τσουμάνης** γιος του δασκάλου Παναγιώτη και της Κατωσουδενιώτισας Νόρας Παπα-Χατζή.

Ο Τάσος εισήχθη φέτος στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο στο τμήμα ηλεκτρολόγων μηχανικών με 19.429 μονάδες. Είναι δεινός κολυμβητής και συμμετείχε στο Πανελλήνιο πρωτάθλημα πάντα σε καλές θέσεις.

Η διάκρισή του αυτή είναι τιμή, χαρά και ευλογία για τα χωριά μας. Εύχομαι πάντα άριστος σ' όλους τους τομείς της ζωής του.

Ελένη Δούβλη

«ΤΡΑΝΤΑΦΛΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΜΑΣ»

(Απ' το βιβλίο της Κούλας Τζαλαμακλή Χατζηγιάννη, με τίτλο «Στα Γιάννινα σας γκιζερώ, του περασμένου αιώνα», που εκδόθηκε από την ημερήσια εφημερίδα «ΠΡΩΪΝΟΣ ΛΟΓΟΣ»)

Βιβλιοπαρουσίαση

Γράφει η κ. Κούλα σε κάποιο απ' τα κείμενά της: «Οι έλληνες ευχαριστούμαστε τις μνήμες μας. Τις φέρνουμε γύρω στις κουθέντες μας και καμαρώνουμε για όσα ζήσαμεν, έστω και φαρμακερά! Δεν

θέλουμε να λησμονήσουμε τίποτα! Είναι η ζωή μας!». Εδώ, νομίζω, ότι βρήκα την ουσία και την αξία του βιβλίου της κ. Κούλας. Μνήμες που είναι παρούσες, μνήμες ασκόλαστε, μνήμες ευχάριστες, μνήμες φαρμακερές. Ζούμε το παρόν ανακατεύοντας το παρελθόν. Κι αφού λένε ότι «η ιστορία αντιγράφει εαυτήν», η κ. Κούλα, σαν φτασμένη λογοτέχνη, με τα κείμενά της αναμοχλεύει γεγονότα του περασμένου αιώνα, ψυχαναλύει συμπεριφορές, περιγράφει χαρακτηριστικές ανθρώπων και μας μεταφέρει σε κοινωνίες πολυεθνικές και ποικιλόμορφες. Και το σημαντικότερο στα κείμενά της είναι το ευχάριστο, το αστειό, το δραματικό, αυτό που λένε χιούμορ. Το μεγαλύτερο μέρος των κειμένων απ' το σοβαρό μεταπηδάει στο ευχάριστο ή στο δυσάρεστο και με άνεση, με ενδιαφέρον, από σελίδα σε σελίδα φτάνεις στο διδαγμα. Η κ. Κούλα αποδεικνύεται μια ασπούδαστη παιδαγωγός. Γράφει στον πρόλογο ο κ. Βασίλης Κουτσογιάννης: «Διαπραγματεύεται κάθε θέμα με τέτοιο τρόπο, ώστε να θγαίνει ένα διδαγμα – παίρνοντας αφορμή από διάφορα γεγονότα της εποχής της– διελύοντας έτσι πλάνες και προλήψεις».

Η ύλη του βιβλίου ανάλαφρα και ανεπαίσθητα ξεκινάει απ' την απελευθέρωση του 1912-1913 και φτάνει στο σήμερα. Το σήμερα εξετάζεται συγκριτικά με τις καταστάσεις των περασμένων χρόνων, όπως π.χ. η οικονομία, η τηλεόραση, το κινητό τηλέφωνο, η διασκέδαση, η συμπεριφορά των νέων κλπ. Καταστάσεις που η κ. Κούλα τις έζησε, τις χόρτασε, τις ανέλυσε, τις αποτύπωσε. Απ' τα χρόνια της τουρκοκρατίας, όπως τάμαθε από προγόνους της, μπαίνει στο μεσοπόλεμο, στο πόλεμο του '40, στην κατοχή, στον εμφύλιο. Οι τούρκοι, οι εβραίοι, οι βλάχοι, οι αρβανίτες, οι πόντιοι, οι μικρασιά-

τες, οι ιταλοί και οι γερμανοί, είτε μονάδες της γιαννιώτικης κοινωνίας, είτε κατακτητές, σκιαγραφούνται στα κείμενά της και γράφουν την ιστορία της πόλης. Το Κουρμανιό της κ. Κούλας είναι το σταυροδρόμι των εθνών.

Η τουρκογιαννιώτισσα Χατιτζιέ βαπτίστηκε Ελπινίκη, ζούσε στο Κάστρο κι ήταν συμπαθέστατη στη γειτονιά της. Και περνούσαν στο Κουρμανιό και μοσκόβλαχοι και σκατόβλαχοι κι εύρισκες αρβανίτες χριστιανούς κι αρβανίτες μωαμεθανούς. Και τα Καστρινόπουλα κυνηγούσαν με πέτρες εβραίων: «Η Εσθήρ γύρισε, η Σάντρα κι η Λιζέτα όχι. Κι οι γέροι κήκαν και τα μωρά κήκαν κι οι ανήμποροι κήκν. Και κήκε η Ραχήλ μου την ώρα που την έπιαναν οι πόνι να φέρει ζωή πάνω στη γη». Για την λογική του πολέμου μας μολογεί η κ. Κούλα ότι: «Εκεί στο Κουρμανιό πρωτοείδαμεν και ιταλούς αιχμαλώτους. Τι να σας πω, μεσ' την χαρά ήταν οι κερατέν'. Γελούσαν ολόδολοι, είχαν γλυτώσει προς το παρόν». Οι γειτονες ιταλίδες ήθελαν πόλεμο, ήθελαν μαντολίνο και καντάδα. Κι ένα δειλινό του Οκτώβρη οι γερμανοί έκαψαν τις Λιγκιάδες. Οι γιαννιώτες απ' το σεργιάνι αγνάντεψαν το Μιτσικέλι και με παγωμένη καρδιά γύρισαν γρήγορα στα κонаκία τους.

Το γκιζέριο της Τζαλαμακλούς ξεκινάει απ' τη γειτονιά που γεννήθηκε, την άλλη γειτονιά που μεγάλωσε, τις γειτονιές που έπαιξε, την γειτονιά του σχολείου, τις γειτονιές των συγγενών. Περιπάτησε στις γειτονιές των προσφύγων. Το Κάστρο της είναι γνώριμο από σοκάκι σε σοκάκι. Περιγραφικό, παραστατικό και λεπτομερές το σεργιάνι στις συνοικίες. Οι δρόμοι, τα μαγαζιά, τα δημόσια κτίρια, οι αυλές, τα σπύτια, οι μπαχτσέδες και τα μπιστόνια, όλα φωτογραφίζονται, ασπρόμαυρα ή έγχρωμα δεν έχει σημασία. Μπαίνει στα μαγαζιά με τα αφεντικά και τους παραγικούς και γυροφέρνει στις λαϊκές αγορές με προϊόντα των γύρω χωριών. Δεν αφήνει επάγγελμα ασχολίαστο. Μπαίνει στις φτωχοκατοικίες, αλλά και στα αρχοντικά με τις δούλες. Περιγράφει το νοικοκυριό, την μαγειρική, το ντύσιμο, την μόδα,

τις διασκέδασεις, τις εκδρομές. Το Κάστρο το χαρακτηρίζει σαν πόλη μέσα στην πόλη των Γιαννίνων. Η κ. Αγγελική έπαιζε και μεγάλωσε και με εβραίοπούλες. Τι σημασία έχει η θρησκεία, στην ίδια κοινωνία ζούσαν. Τον ίδιο αέρα ανέπνεαν και το ίδιο νερό έπιναν. Οι δάσκαλοι ήταν κοινοί. Οι αλάνες ήταν κοινόχρηστες. Τα συναισθήματα της κ. Κούλας για τις οβραίοπούλες που κήκαν στο Άουσβιτς –και για τον υπόλοιπο εβραϊκό πληθυσμό – ξεχύνονται και φωτίζουν τις σελίδες του βιβλίου της.

Και συνεχίζοντας το σεργιάνι στις σελίδες του βιβλίου της κ. Κούλας –που, παρεπιπτόντως, πλουτίζεται με σπάνιες και χαρακτηριστικές φωτογραφίες– φτάνουμε στον μεσοπόλεμο, στο '40, την κατοχή και τον εμφύλιο. Η καθημερινή ζωή εμφανίζεται τότε ευχάριστη και τότε δυσάρεστη. Οι πολιτικές περιστάσεις ρευστές, η οικονομική κατάσταση τότε πάνω, τότε κάτω. Τον πόλεμο διαδέχεται η δημοκρατία κι αυτήν η δικτατορία. Οι βασιλιάδες έρχονται και φεύγουν και προσφέρονται τσάμπα διακοπές στα ξερονήσια. Άλλοι πολιτικοποιούνται κι άλλοι αδιαφορούν και η ζωή συνεχίζεται ως που έρχονται οι κατακτητές και η κατοχή. Βομβαρδισμοί και καταφυγιά, μαυραγορίτες και πείνα. Ταγματασφαλίτες και αντίσταση, προκηρύξεις και φυλακές στου Φιξ. Βασιλικοί και Βενιζελικοί μαλλιά κουβάρια. Κι έρχεται ο εμφύλιος, όπως τον λένε. Και η Ελλαδίτσα γυρίζει πολλές δεκάδες πίσω. Οι μνήμες της κ. Κούλας ζωντανές και ανεξίτηλες, αληθινές κι αναμφισβήτητες. Θέλει δεν θέλει οδηγεί τον αναγνώστη σε συμπεράσματα και διδάγματα.

Τα τελευταία κεφάλαια του βιβλίου της είναι ένα σύνολο ηθών και εθίμων κι ένα λασογραφικό καταστάλαγμα. Τα γιορτάσια, οι γάμοι, οι εκδρομές, οι γραφικοί τύποι της εποχής, όλα καταγράφονται ευχάριστα. Τα Γιάννινα

Αγγελική Κούλα
Τζαλαμακλή - Χατζηγιάννη

Στα Γιάννινα
σας γκιζερώ...
του περασμένου αιώνα

Ιανουάριος 2009

είναι πολυεθνικά, είναι πέραςμα, είναι η πόλη τ' Αλήπασα, του Γιοσέφ Ελιγιά, το Σαλαμάγκα κλπ.

Τα εντυπωσιακά χαρακτηριστικά των κειμένων της κ. Κούλας είναι το χιούμορ και η ντοπιολαλιά. Οι σιακάδες και η αθυροστομία είναι γνώρισμα των Γιαννιωτών. Απονήρευτα κι αγνά φτάνουν σε κάποιο όριο και σταματούν. Η ντοπιολαλιά είναι έκφραση αισθημάτων και συναισθημάτων, είναι κατανόηση και συνεννόηση, είναι καθημερινότητα, είναι στοιχείο ζωντανής κοινωνίας. Αυτή η γραφή της κ. Κούλας κόβει φωνήεντα, καταλήξεις κι ενίοτε συλλαβές. Είναι λαλιά που ταιριάζει και στο Ζαγόρι και γενικά στην ύπαιθρο. Είναι γραφή στην οποία τρέχουν και λέξεις αράβικες ή τουρκικές αν προτιμάται, αρβανίτικες, εβραϊκές κι άλλες ξενικές. Τα Γιάννινα είναι πολυεθνική πόλη κι αυτό προκύπτει κι απ' τον προφορικό λόγο. Οι νεοελληνικές δυσκολεύονται σ' αυτή την ανάγνωση και προτιμούν διαδίκτυο. Κι απ' την άλλη μεριά κόβονται ορισμένοι ότι είναι Ζαγορίσιοι (παχίο το Ζ) ή Γιαννιώτες αταμάν μπαμπατών.

Όσον αφορά τον τίτλο πούβαλα σε τούτες τις γραμμές: «Τραντάφλα μπροστά μας», εννοώ ότι τα κείμενα της κ. Κούλας είναι βυσσινιά τριαντάφυλλα στα μάτια μας κι ευωδιαστά στην όσφρησή μας.

Χαλασιά σ', Κούλα, κρατήσ' ψίχα για να γραψς κι τίπουτας άλλο.

Πατριωτικά χαιρετίσματα απ' του Καπέσουβου.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΜΑΙΡΗ Μ. ΚΩΣΤΗ**ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΑ****Χωρίων Επαρχιακής Δημογεροντίας Ιωαννίνων
1822-1914****Ιωάννινα 2009**

ενδοοικογενειακές σχέσεις, την υποδεέστερη θέση της γυναίκας, στην οικογένεια εξαιτίας ιδίως του θεσμού της προίκας, αλλά και στο θετικό ρόλο που έπαιξε μέσα στα πλαίσια αυτά, παρά, ταύτα στην τήρηση των λεπτών ισορροπιών για την καλή λειτουργία του γάμου και την κοινωνική συνοχή, συμβάλλοντας δυναμικά στο δύσκολο αγώνα της επιβίωσης και την προάσπιση της πατρίδας της.

Περιπτώσεις εξαίρεσεων και παρεκτροπές από τα καθιερωμένα της καθημερινής ζωής εκ μέρους της γυναίκας επισημαίνονται από τη συγγραφέα με αμεσότητα, η οποία διακρίνει γενικώς το λόγο

της, και σε τόνο λυρικό, ελαφρύ σκωπτικό. Τέλος, η ίδια επικεντρώνει την προσοχή μας στο Ζαγόρι για τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει στο τμήμα αυτό το πεδίο της έρευνάς της, με κύριο σημείο αναφοράς το θεσμό του «σιγάμπρου», όπως διαμορφώθηκε το ίδιο διάστημα, με αξιοσημείωτες παραδοξότητες.

Ευχής έργο θα ήταν τα προικοσύμφωνα, που έφερε στο προσκήνιο η Καθηγήτρια Κα Μαίρη Κωστή, να χρησιμεύσουν, σε συνδυασμό με άλλες πηγές ιστορικές, ως βάση για μια ολοκληρωμένη επιστημονική εργασία με θέμα τη «Ζαγορία γυναίκα» στις πραγματικές διαστά-



σεις της, κατά το δυνατόν. Υπάρχουν ήδη αξιολογικές μελέτες που θα μπορούσαν να συμβάλουν προς την κατεύθυνση αυτή.

Χριστίνα Πιτούλη - Κίτσου
Ιστορικός

Αξιοθέατα

Με την είσοδό σας στο Δήμο Τύμφης ερχόμενοι από τα Ιωάννινα σας υποδέχεται το γεφύρι του Νούτσου ή Κόκορη, έργο του 1750. Πήρε το όνομά του από τους χρηματοδότες του και χαρακτηρίζεται από ευφυή κατασκευαστικά χαρακτηριστικά.

Φτάνοντας στο χωριό Κήποι θα συναντήσετε δύο γεφύρια: στα δεξιά το εντυπωσιακό τρίτοξο και ίσως το πλέον γνωστό στα Ζαγόρια, με την ονομασία Καλογερίκο ή Πλακίδα. Στα αριστερά στο βάθος φαίνεται το μονότοξο γεφύρι του Κοντοδήμου.

Ανεβαίνοντας προς Τσεπέλοβο, αγναντέψτε στην απέναντι πλευρά του φαράγγιου τη Σκάλα του Βραδέτου, η οποία οδηγούσε, κολλημένη σε απόκρημνα βράχια, στο χωριό στα 1300 μ. Η θέαση της σκάλας από ψηλά της αποκαλύπτει την τέχνη των Ηπειρωτών μαστόρων.

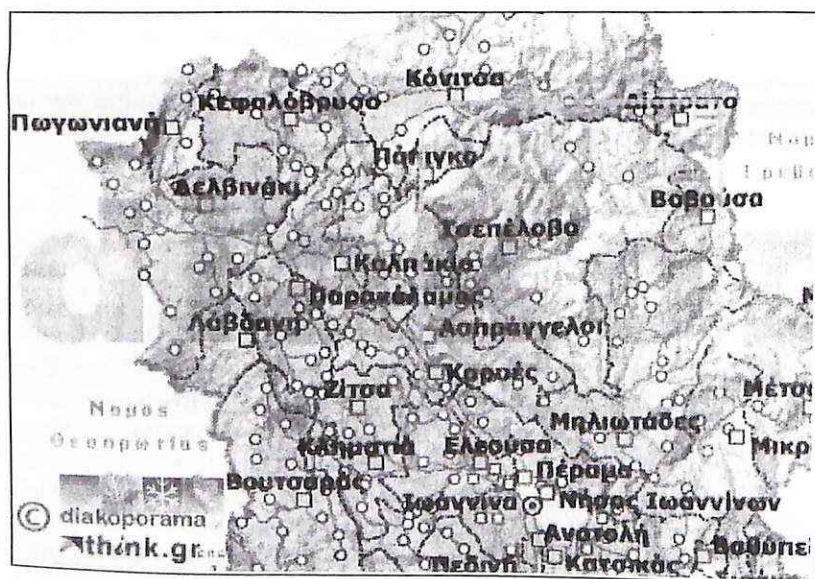
Πριν το Τσεπέλοβο, η Μονή Ρογκοβού, αφιερωμένη στον Τίμιο Πρόδρομο (1050 μ.Χ.). Οι εκκλησίες σε όλα σχεδόν τα χωριά είναι βασιλικού ρυθμού με εξωτερικά χαγιάτια, καμάρες και μεγάλα καμπαναριά. φιλοτεχνήθηκαν κυρίως από Καπεσοβίτες ζωγράφους.

Μουσεία που εκθέτουν τον πλούτο του Ζαγορίου: στους Κήπους το Λαογραφικό του Αγάππου Τόλη, στο Κουκούλι το Βοτανικό του Λαζαρίδη με εκθέματα από τη χλωρίδα του φαράγγιου και στο Καπέσοβο η Πασχάλειος εκπληκτικά αρχιτεκτονήματα άρρη-

ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ

Έδρα Δήμου: ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Πληθυσμός: 1.364



Σχολή όπου εκτίθεται η Χάρτα του Βελεστινλή.

Παρουσίαση

Ο Δήμος Τύμφης αποτελείται επίσης από τα χωριά Βραδέτο, Βρυσοχώρι, Ηλιοχώρι, Καπέσοβο, Κήποι, Κουκούλι, Λάιστα, Λεπτοκαρυά, Νεγάδες, Σκαμνέλι και Φραγκάδες τα οποία επιδεικνύουν εκπληκτικά αρχιτεκτονήματα άρρη-

κτα δεμένα με το φυσικό περιβάλλον.

Το φαράγγι του Βίκου θεωρείται ένα από α σημαντικότερα παγκόσμια φυσικά αξιοθέατα ξεκινώντας τη διαδρομή του κοντά στους Κήπους. Στο δρόμο προς Καπέσοβο, Βραδέτο και Τσεπέλοβο οι απόκρημνες πλαγιές επιφυλάσσουν στον επισκέπτη εικόνες εντυπωσιακές.



12 Ζαγοροχώρια που απλώνονται νότια και ανατολικά του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου συνθέτουν το Δήμο Τύμφης. Πρωτεύουσα είναι το Τσεπέλοβο, το μεγαλύτερο χωριό στα Ζαγόρια και ένας από πλέον ενδιαφέροντες οικισμούς αρχιτεκτονικά και πολιτισμικά.

Τα πλέον αναγνωρίσιμα μνημεία εδώ, είναι τα πέτρινα τοξωτά γεφύρια. Κρυμμένα μοναστήρια σε απόκρημνους βράχους, εντυπωσιακά αρχοντικά, καλντερίμια, μονοπάτια και εκκλησίες σε ψηλά καμπαναριά συνθέτουν ένα σκηνικό παραμυθένιο, μοναδικό στην Ελλάδα.



Κουκούλι το Βοτανικό του Λαζαρίδη με εκθέματα από τη χλωρίδα του φαράγγιου και στο Καπέσοβο η Πασχάλειος Σχολή όπου εκτίθεται η χάρτα του Βελεστινλή επιφυλάσσουν στον επισκέπτη εικόνες εντυπωσιακές.

Επιστολές από τους ξενιτεμένους Ζαγορίσιους

Προς το «Ζαγόρι μας»,
τον Κύριο Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Σας ευχόμεθα εγκάρδια «Καλά Χριστούγεννα» μ' ίσιον, υγιείς, ευτυχισμένο και ευλογημένο το επί θύραις νέον έτος, με όλα τα καλά του Θεού, Πανάξιοι, Εκπρόσωποι από το βαρύ πυροβολικό του λοχαγού Λυκαυγέρη της Γκραμπάλας, των Γυναικών της Πίνδου του Αθανάτου ΟΧΙ, αλλάζετε σελίδες, προκαλώντας ρίγη συγκινήσεως ενθουσιασμού υπερφανείας, συνεχίζοντας επί των προσδοκιών το έργο σας, και είστε «τιμημένοι». Με απεριόριστη εκτίμηση και πατριωτικούς ειλικρινείς χαιρετισμούς μεθών και Διατελώ.

MR & MRS Dr. PERICLES N. TSAPARIS
Proprietaire - Directeur Casino Zaphyriou - Abou Kir - Alexandria - Egypt

Αγαπητό «Ζαγόρι»

Αποστέλλω έμβασμα ετησίας μου συνδρομής ως επίσης εύχομαι εις την συντακτική επιτροπήν του περιοδικού σας (μας) και όλους όπου συνεισφέρουν εις την μηνιαία έκδοσίν του.

Καλά Χριστούγεννα και Καλή Χρονιά.

Αλλά ως εκ του μακρόθεν επιτυρώ, η Ελλάς ασθενεί (αιμοραγεί) οικονομικώς προς τούτο ενδεχομένως επιφέρει συνέπειες, εις το Ζαγόρι μας.

Εύχομαι όπως το Άγιον Πνεύμα επιφωτήσει τους ιθύνοντας της Ελληνικής Επικρατείας, τους μεν και δε διά την Χρηστήν επίλυσιν τόσων φλεγόντων ζητημάτων όπως: Κυπριακόν, Ανατολική Μεσόγειος, Θρακικόν, Μακεδονικόν κ.ά. Εύχομαι!

Μετά τιμής Θωμάς Ράπτης, Καναδάς

Αγαπητοί μας

Σας ευχόμαστε χαρούμενα Χριστούγεννα και Ευτυχισμένος ο Νέος χρόνος.

Οικ. Χαράς Σταματοπούλου - Από την Αμερική

Ευχετήριες κάρτες που λάβαμε

«Η εἰρήνη τοῦ ἑνανθρωπιάσαντος Κυρίου νὰ πλημμυρίζει
Τὶς καρδιές καὶ τὴν ζωὴ ὅλων μας,
χαρίζοντάς εὐτυχία, εὐεῖα καὶ δύναμη»,
Τὴν ἀπόδοσιν καὶ δημιουργικότητα εἰς τὸ Νέο Ἔτος 2010.

Χρόνια Πολλά

Εὐτυχισμένος ὁ καινούργιος χρόνος 2010

Ὁ Νομάρχης Ἰωαννίνων

(Signature)
Ἀλέξανδρος Χαλκιάς

Ο Σύλλογος Ηπειρωτῶν Φαρσάλων & Περιχώρων σας εύχεται

χρόνια πολλὰ

&

ευτυχισμένη η νέα χρονιά.

*Αρχιμηνιά, Πρωτοχρονιά,
περάτη τον Γενάριον,
περιτομή είναι του Χριστιανού,
και του Αγ Βασίλειου.
Εδώ που τραγουδίσαμε,
πέτρα να μη ράξει,
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού
χιλίους χρόνους να ζήσει.*

Ευτυχισμένος ο καινούργιος χρόνος

2010

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ - ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ

Merry Christmas & Happy New Year

Λάκης Χαλκιάς

"Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Χαλκιάς"

ΙΛΕΖ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»**ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009****ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2009****A) ΕΣΟΔΑ**

1) Από Συνδρομές - Προσφορές - ενισχύσεις 2009	21.574
2) Από τόκους έτους 2009	15
3) Υπόλοιπο 31.12.2008	3.214
Σύνολον εσόδων έτους 2009	24.803

B) ΕΞΟΔΑ

1) Εκτύπωση εφημερίδας - φάκελοι	7.515
2) Ταχ/κά κλπ έξοδα Διακ. Εφημερίδας	2.937
3) Έξοδα διεκπεραίωσης εφημερίδας	4.200
4) Ενοίκια Γραφείου	2.760
5) Κοινόχρηστα Γραφείου	600
6) Αυτοκόλλητα - Μελάνι	519
7) Εκδηλώσεις - Στέφανα	1.300
8) Αγορά βιβλίων - βιβλιοφιλία - γραφ. Ύλη	445
9) Δ.Ε.Η.	861
10) Ο.Τ.Ε.	931
11) Δ.Ε.Υ.Α.Ι.	113
12) Μικροέξοδα Γραφείου	1.168
13) Εισπρακτικά κου Μιχ. Παππά	76
Σύνολον εξόδων 2009	23.425
Υπόλοιπο Ταμείου 31.12.2009	1.378
Σύνολον	24.803

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2010**A) ΕΣΟΔΑ**

1) Από Συνδρομές - Προσφορές - Ενισχύσεις	25.000
2) Από τόκους	100
3) Υπόλοιπο 31.12.2009	1.378
Σύνολον εσόδων 2010	26.478

B) ΕΞΟΔΑ

1) Εκτύπωση εφημερίδας - φάκελοι	8.000
2) Ταχ/κά κλπ έξοδα εφημερίδας	3.000
3) Έξοδα Διεκπεραίωσης εφημερίδας	4.200
4) Ενοίκια Γραφείου	2.760
5) Κοινόχρηστα Γραφείου	600
6) Αυτοκόλλητα - Μελάνι	500
7) Εκδηλώσεις	1.500
8) Αγορά βιβλίων - βιβλιοφιλία	440
9) Δ.Ε.Η.	1.000
10) Ο.Τ.Ε.	1.000
11) Δ.Ε.Υ.Α.Ι.	200
12) Μικροέξοδα γραφείου	1.200
Σύνολον εξόδων 2010	24.400
Υπόλοιπο 31.12. 2010	24.400
Υπόλοιπο 31.12.2010	2.078
Ιωάννινα 31.12. 2009	26.478

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΗΜ. ΓΚΕΚΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΒΑΣ. ΤΖΙΟΒΑΣ

Ο ΤΑΜΙΑΣ
ΙΩΑΝ. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

ΜΑΙΡΗ Μ. ΚΩΣΤΗ**ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΑ****Χωρίων Επαρχιακής Δημογεροντίας Ιωαννίνων
1822-1914****Ιωάννινα 2009**

ενδοοικογενειακές σχέσεις, την υποδεέστερη θέση της γυναίκας, στην οικογένεια εξαιτίας ιδίως του θεσμού της προίκας, αλλά και στο θετικό ρόλο που έπαιξε μέσα στα πλαίσια αυτά, παρά, ταύτα στην τήρηση των λεπτών ισορροπιών για την καλή λειτουργία του γάμου και την κοινωνική συνοχή, συμβάλλοντας δυναμικά στο δύσκολο αγώνα της επιβίωσης και την προσπάθεια της πατρίδας της.

Περιπτώσεις εξαιρέσεων και παρεκτροπές από τα καθιερωμένα της καθημερινής ζωής εκ μέρους της γυναίκας επισημαίνονται από τη συγγραφέα με αμεσότητα, η οποία διακρίνει γενικώς το λόγο

της, και σε τόνο λυρικό, ελαφρύ σκωπτικό. Τέλος, η ίδια επικεντρώνει την προσοχή μας στο Ζαγόρι για τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει στο τμήμα αυτό το πεδίο της έρευνάς της, με κύριο σημείο αναφοράς το θεσμό του «σιώγα-μπρου», όπως διαμορφώθηκε το ίδιο διάστημα, με αξιοσημείωτες παραδοξότητες.

Ευχής έργο θα ήταν τα προικοσύμφωνα, που έφερε στο προσκήνιο η Καθηγήτρια Κα Μαίρη Κωστή, να χρησιμεύσουν, σε συνδυασμό με άλλες πηγές ιστορικές, ως βάση για μια ολοκληρωμένη επιστημονική εργασία με θέμα τη «Ζαγορία γυναίκα» στις πραγματικές διαστά-



σεις της, κατά το δυνατόν. Υπάρχουν ήδη αξιόλογες μελέτες που θα μπορούσαν να συμβάλουν προς την κατεύθυνση αυτή.

Χριστίνα Πιτούλη - Κίτσου
Ιστορικός

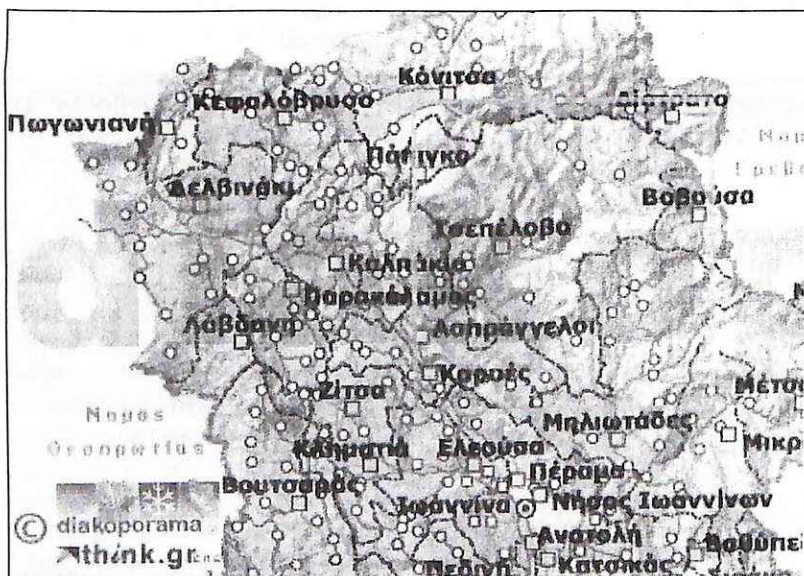


12 Ζαγοροχώρια που απλώνονται νότια και ανατολικά του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου συνθέτουν το Δήμο Τύμφης. Πρωτεύουσα είναι το Τσεπέλοβο, το μεγαλύτερο χωριό στα Ζαγόρια και ένας από πλέον ενδιαφέροντες οικισμούς αρχιτεκτονικά και πολιτισμικά.

Τα πλέον αναγνωρίσιμα μνημεία εδώ, είναι τα πέτρινα τοξωτά γεφύρια. Κρυμμένα μοναστήρια σε απόκρημνους βράχους, εντυπωσιακά αρχοντικά, καλντερίμια, μονοπάτια και εκκλησίες σε ψηλά καμπαναριά συνθέτουν ένα σκηνικό παραμυθένιο, μοναδικό στην Ελλάδα.



Κουκούλι το Βοτανικό του Λαζαριδίου με εκθέματα από τη χλωρίδα του φαράγγιου και στο Καπέσοβο η Πασχάλειος Σχολή όπου εκτίθεται η χάρτα του Βελεστινλή επιφυλάσσουν στον επισκέπτη εικόνες εντυπωσιακές.

**ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ****Έδρα Δήμου: ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ**
Πληθυσμός: 1.364

Σχολή όπου εκτίθεται η Χάρτα του Βελεστινλή.

Παρουσίαση

Ο Δήμος Τύμφης αποτελείται επίσης από τα χωριά Βραδέτο, Βρυσσώρι, Ηλιοχώρι, Καπέσοβο, Κήποι, Κουκούλι, Λάιστα, Λεπτοκαρυά, Νεγάδες, Σκαμνέλι και Φραγκάδες τα οποία επιδεικνύουν εκπληκτικά αρχιτεκτονήματα άρρη-

Επιστολές από τους ξενιτεμένους Ζαγορίσιους

Προς το «Ζαγόρι μας»,
τον Κύριο Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
Σας ευχόμεθα εγκάρδια «Καλά Χριστούγεννα» μ' ίσιον, υγιές, ευτυχισμένο και ευλογημένο το επί θύραις νέον έτος, με όλα τα καλά του Θεού, Πανάξιοι, Εκπρόσωποι από το βαρύ πυροβολικό του λοχαγού Λυκαυγέρη της Γκραμπάλας, των Γυναικών της Πίνδου του Αθανάτου ΟΧΙ, αλλάζετε σελίδες, προκαλώντας ρίγη συγκινήσεως ενθουσιασμού υπερηφανείας, συνεχίζοντας επί των προσδοκίων το έργο σας, και είστε «τιμημένοι». Με απεριόριστη εκτίμηση και πατριωτικούς ελικρινείς χαιρετισμούς μεθών και Διατελώ.

MR & MRS Dr. PERICLES N. TSAPARIS
Proprietaire - Directeur Casino Zaphyrion - Abou Kir - Alexandria - Egypt

Αγαπητό «Ζαγόρι»
Αποστέλλω έμβασμα ετησίας μου συνδρομής ως επίσης εύχομαι εις την συντακτικήν επιτροπήν του περιοδικού σας (μας) και όλους όπου συνεισφέρουν εις την μηνιαίαν έκδοσίν του.
Καλά Χριστούγεννα και Καλή Χρονιά.
Αλλά ως εκ του μακρόθεν επιτυρώ, η Ελλάς ασθενεί (αιμοραγεί) οικονομικώς προς τούτο ενδεχομένως επιφέρει συνέπειες, εις το Ζαγόρι μας. Εύχομαι όπως το Άγιον Πνεύμα επι φωτήσει τους ιθύνοντας της Ελληνικής Επικρατείας, τους μεν και δε διά την Χρηστήν επίλυσιν τόσων φλεγόντων ζητημάτων όπως: Κυπριακόν, Ανατολική Μεσόγειος, Θρακικόν, Μακεδονικόν κ.ά. Εύχομαι!

Μετά τιμής Θωμάς Ράπτης, Καναδάς

Αγαπητοί μας
Σας ευχόμαστε χαρούμενα Χριστούγεννα και Ευτυχισμένος ο Νέος χρόνος.

Οικ. Χαράς Σταματοπούλου - Από την Αμερική

Ευχетήριες κάρτες που λάβαμε

“Η εἰρήνη τῶν ἐνανθρωπήσαντός Κυρίου νὰ πλημμυρίζει
Τὶς καρδιές καὶ τὴν ζωὴ ὅλων μας.
χαρίζοντάς εὐτυχία, εὐλεία καὶ δύναμιν.
Τὴν ὁρόδο καὶ δαμιουργικότητα εἰς τὸ Νέο ἔτος 2010.

Χρόνια Πολλά**Εὐτυχισμένος ὁ καινούργιος χρόνος 2010**

Ο Νομάρχης Ιωαννίνων

Ἀλβάνδρος Χαχρμάνης

Ο Σύλλογος Ηπειρωτῶν Φαρσάλων & Περικίων σας εύχεται**χρόνια πολλὰ****&****ευτυχισμένη η νέα χρονιά.**

Αρχιμηνιά, Πρωτοχρονιά,
πρώτη του Γενναρίου,
περιτομή του Χριστιανού,
καὶ τοῦ Ἀγ. Βασίλειου.
Εἰδὼ πὺν τραγουδίσασθε,
πέτρα νὰ μὴ ραῖσῃ,
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ
χίλιους χρόνους νὰ ζήσῃ.

Εὐτυχισμένος ὁ καινούργιος χρόνος
2010

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ - ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

Merry Christmas & Happy New Year

Λάκης Χαλκιάς

"Κέντρο Ἑλληνικῆς Μουσικῆς Χαλκιάς"

**ΙΑΕΖ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009****ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2009****A) ΕΣΟΔΑ**

1) Από Συνδρομές - Προσφορές - ενισχύσεις 2009	21.574
2) Από τόκους έτους 2009	15
3) Υπόλοιπο 31.12.2008	3.214
Σύνολον εσόδων έτους 2009	24.803

B) ΕΞΟΔΑ

1) Εκτύπωση εφημερίδας - φάκελοι	7.515
2) Ταχ/κά κλπ έξοδα Διακ. Εφημερίδας	2.937
3) Έξοδα διεκπεραίωσης εφημερίδας	4.200
4) Ενοίκια Γραφείου	2.760
5) Κοινόχρηστα Γραφείου	600
6) Αυτοκόλλητα - Μελάνι	519
7) Εκδηλώσεις - Στέφανα	1.300
8) Αγορά βιβλίων - βιβλιοφιλία - γραφ. Ύλη	445
9) Δ.Ε.Η.	861
10) Ο.Τ.Ε.	931
11) Δ.Ε.Υ.Α.Ι.	113
12) Μικροέξοδα Γραφείου	1.168
13) Εισπρακτικά κου Μιχ. Παππά	76
Σύνολον εξόδων 2009	23.425
Υπόλοιπο Ταμείου 31.12.2009	1.378
Σύνολον	24.803

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2010**A) ΕΣΟΔΑ**

1) Από Συνδρομές - Προσφορές - Ενισχύσεις	25.000
2) Από τόκους	100
3) Υπόλοιπο 31.12.2009	1.378
Σύνολον εσόδων 2010	26.478

B) ΕΞΟΔΑ

1) Εκτύπωση εφημερίδας - φάκελοι	8.000
2) Ταχ/κά κλπ έξοδα εφημερίδας	3.000
3) Έξοδα Διεκπεραίωσης εφημερίδας	4.200
4) Ενοίκια Γραφείου	2.760
5) Κοινόχρηστα Γραφείου	600
6) Αυτοκόλλητα - Μελάνι	500
7) Εκδηλώσεις	1.500
8) Αγορά βιβλίων - βιβλιοδεσία	440
9) Δ.Ε.Η.	1.000
10) Ο.Τ.Ε.	1.000
11) Δ.Ε.Υ.Α.Ι.	200
12) Μικροέξοδα γραφείου	1.200
Σύνολον εξόδων 2010	24.400
Υπόλοιπο 31.12. 2010	24.400
Υπόλοιπο 31.12.2010	2.078
Ιωάννινα 31.12. 2009	26.478

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΗΜ. ΓΚΕΚΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΒΑΣ. ΤΖΙΩΒΑΣ

Ο ΤΑΜΙΑΣ
ΙΩΑΝ. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

«Χτύπησαν» και φέτος τις εικόνες στο Τσερβάρι



Η Κούλα Βαζάκα με το γιο της Γιάννη.

Μας αξίωσε και φέτος ο Θεός να αναβιώσουμε το έθιμο των εικόνων, τη μεγάλη μέρα των Θεοφανείων στο χωριό μας.

Γέμισε ο Άη Νικόλας. Όλοι θέλουν να παραβρίσκονται. Το έθιμο συνεχίστηκε με το ίδιο ενδιαφέρον και την ίδια χαρούμενη διάθεση.

Στο αναλόγι ο Βολάκης με το Γρηγόρη Καψάλη και στο παγκάρι ψυχή του χωριού ο Άλκης Ντιναλέξης.

Πολυτιμότεος ο Γιώργος Κάτσενος και πάντα πρόθυμος ο Κωστάκης Καραϊσκος. Οι εικόνες χτυπήθηκαν σύμφωνα με την τακτική της ημέρας...

Νουνά για φέτος η

καλότατη Κούλα Βαζάκα με το ποσό των 250 Ε.

Καλή χρονιά και ευλογημένη στην ίδια και στην οικογένειά της και στο χωριό μας.

Ελένη Δούβλη

Ο αθάνατος

Αφιερώνεται
στους παλαιμάχους Ζαγορίσιους

και Μολοσσό οι νέοι.
Στην Τροία επολέμησα
και κει στις Συρακούσες
και το Βυζάντιο κράτησα
στα χέρια χίλια χρόνια.
Τον Τούρκο δεν φοβήθηκα,
τον Ιταλό, τον Λιάπη.
Τον Γερμανό τον χάλασα
και νάμαι πάλι τώρα,
στέκω ολόρθος ζωντανός
και καρτερώ την ώρα,
να τρέξω εκεί που με καλεί
καθίκων και Πατρίδα.

Βασίλειος Δασκαλόπουλος



Σπύρος Αρβανίτης, τηλ.-fax: 26530 71997 κιν. 6945 449 661

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ - ΚΑΛΕΣΜΑ

Ο Κυνηγετικός Σύλλογος Ζαγορίου καλεί τα μέλη του σε ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση η οποία θα πραγματοποιηθεί στις **31-01-2010, ημέρα Κυριακή** και ώρα **11.00** σε αίθουσα του Ξενοδοχείου «ΝΤΟΒΡΑ» στους **Ασπραγγέλους Ζαγορίου**, με θέματα:

1. Κοπή πρωτοχρονιάτικης πίτας
2. Συζήτηση και ψήφιση του απολογισμού του οικονομικού έτους 2009 και
3. Σύνταξη του Προϋπολογισμού του οικ. έτους 2010 έπειτα από προτάσεις και συζήτηση μεταξύ των μελών του.

Σε περίπτωση μη απαρτίας, η **ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ Γενική Συνέλευση** θα πραγματοποιηθεί στις

7 Φεβρουαρίου 2010, ημέρα Κυριακή, στον ίδιο χώρο, την ίδια ώρα και με τα ίδια θέματα.

Ιωάννινα 15/01/2010

Για τον Κυνηγετικό Σύλλογο

Ο Πρόεδρος

Σωτήριος Ζαμπακόλας

Για τον Τουρισμό στο Ζαγόρι

«Ρεκλαμάρετε τον τόπον σας! Φυσικές ομορφιές, αρχαιότητες, ιστορικές τοποθεσίες, ερείπια μεσαιωνικά ή της τουρκοκρατίας, φρούρια, ρωμαντικοί περιπάτοι, χαρακτηριστικά ήθη και έθιμα του τόπου σας, άνετη διαμονή, καλό φαί, καλή συντροφιά και φθηνά. Όλα αυτά –εφ’ όσον βέβαια θα είναι αληθινά και όχι ψέματα– διαφημιζόμενα με τέχνην, ημπορούν να λανσάρουν τον τόπον σας να του δώσουν νέαν ζωήν και να δώσουν και την ευκαιρίαν εις τους κατοίκους της πρωτεύουσας να γνωρίζουν την άγνωστη Ελληνική Επαρχία».

Μια νότα του Οργανισμού Τουρισμού του έτους 1932 για την προβολή της περιοχής του Ζαγορίου.

Έργα στο Ζαγόρι

1) Η Νομαρχιακή Επιτροπή Προγραμματισμού, Εκτέλεσης Έργων, Εκπόνησης Μελετών και Προμηθειών ενέκρινε πρόσφατα τη βελτίωση της οδού από Βίγλα προς Αρίστη, προϋπολογισμού 150.000 ευρώ.

2) Επίσης η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ανέλαβε την κατασκευή του Καλλιτεχνικού Σταθμού της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών στο Μονοδένδρι, αποδεχόμενη σχετικό αίτημα της Πρυτανείας της Σχολής. Η κατασκευή του σταθμού θα γίνει με προγραμματική σύμβαση, την σύναψη της οποίας ενέκρινε το Νομαρχιακό Συμβούλιο σε πρόσφατη συνεδρίασή του.

Σ.Θ.

Ζαγορίσιος ο νέος Πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης της Λίμνης Παμβώτιδας

Ένα δικό μας παιδί ο **Πέτρος Τσουμάνης** από το Βραδέτο, χωροτάκτης, τοποθετήθηκε στην ευαίσθητη θέση του Προέδρου του Φορέα διαχείρισης της λίμνης Παμβώτιδος. Από τη θέση την οποία μέχρι τώρα επάξια κατείχε –εκείνη του Δ/ντή του Φορέα Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου– είμαστε βέβαιοι, πως και από τη νέα του θέση θα αποδειχτεί χρήσιμος και αποτελεσματικός.

Θερμά συγχαρητήρια.

Το «ΖΑΓΟΡΙ» μας

ΦΑΝΗΣ ΧΡ. ΤΟΥΛΟΥΠΗΣ (1931-2009)



Έφυγε ανήμερα των Χριστουγέννων στην Αθήνα όπου και κηδεύτηκε την επομένη στο Νεκροταφείο Καλλιθέας ο Ζαγορίσιος Δάσκαλος **ΦΑΝΗΣ ΤΟΥΛΟΥΠΗΣ**.

Γεννήθηκε στα Κάτω Πεδινά (Σουδενά) όπου και τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο.

Το 1950 αποφοίτησε από τη Γεραρά Ζωσιμαία Σχολή με άριστα, όπως με άριστα εισήχθη στη Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία Ιωαννίνων, από την οποία με άριστα πάλι αποφοίτησε το 1952.

Υπηρέτησε ως έφεδρος Ανθ/γός Πυροβολικού (1952-54), διορίστηκε το 1956 στα χωριά της φτωχής Θεσσαλίας και συνταξιοδοτήθηκε το 1992. Μια θητεία γεμάτη προσφορά στην εκπαίδευση. Όπου υπηρέτησε κι από όπου πέρασε ο Φάνης άφησε βαθιά και ανεξίτηλα τ' αχνάρια της ξεχωριστής διδασκαλικής επάρκειας και αποτελεσματικότητας. Κι έτσι πάντα τον θυμούνται με σεβασμό και αγάπη.

Το 1965 με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ), έφυγε για μεταπτυχιακές σπουδές στο Μόναχο της Γερμανίας στη φιλοσοφία και τις Επιστήμες της Αγωγής. Όμως το τελευταίο Ακαδημαϊκό έτος (1967-68) η τότε Στρατιωτική Κυβέρνηση διέκοψε την υποτροφία, την οποία συνέχισε ιδίοις εξόδοις, αρνούμενος (πεισματάρης όπως πάντα) να επιστρέψει.

Ο Φάνης υπηρέτησε και τίμησε τον Έλληνα Δάσκαλο καθώς και την Παιδεία του τόπου μας όσο λίγοι και ξεχωριστοί.

Πνεύμα ξύπνιο και σπινθηροβόλο, μελετητής ακάματος,

ονειροπόλος και ασυμβίβαστος (μέχρι ξεροκεφαλιάς...) σ' ό,τι πίστευε και επεδίωκε μ' ένα λόγο που ήξερε να σμιλεύει και να χρησιμοποιεί όσο κανένας κι «έσπαζε κόκαλα» που σ' όσους δεν τον γνωρίζανε φάνταζε σα να ξεπερνούσε τα εσκαμμένα.

Τον Έλληνα δάσκαλο ο Φάνης τον τίμησε όχι μόνο από την έδρα της διδασκαλίας αλλά κι από τα συνδικαλιστικά μετερίζια του διδασκαλικού κλάδου.

– Υπήρξε πρόεδρος επί σειρά ετών του «**Συλλόγου Διδασκάλων και Νηπιαγωγών Ανατολικής Αττικής «Ο Σωκράτης»**».

– Το 1991-93 εξελέγη πρόεδρος της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδος (Δ.Ο.Ε.).

– Υπήρξε Ιδρυτικό μέλος της «Διδασκαλικής Συνδικαλιστικής Κίνησης» (Δ.Α.Σ.Κ.), πρωτοπορία στο χώρο της Δημόσιας Εκπαίδευσης, μετά τη μεταπολίτευση.

– Με μια αψεγάδιαστη εντιμότητα, ανέγγιχτη και χωρίς ίχνος ιδιοτέλειας και προσωπικών σκοπιμοτήτων και επιδιώξεων, ο Φάνης με τη ζωή και το έργο του δίδασκε εκτός από γράμματα, **ήθος και αξιοπρέπεια**.

Ο Φάνης, πέρα από καταξιωμένος δάσκαλος και μαχητικός συνδικαλιστής ήταν πρώτα και πάνω απ' όλα ένας ευαίσθητος άνθρωπος, ένας **αληθινός ποιητής**.

– Υπήρξε συνεργάτης και συνεκδότης των Γιαννιώτικων περιοδικών «Ενδοχώρα» (1959-67) και «Δοκιμασία» (1973-74).

Συνέγραψε τα παρακάτω βιβλία:

1) «**Για τη Δημοκρατία στη Δημοτική Εκπαίδευση**» (1985)

2) «**Εκπαίδευση και πολιτική εγκλεισμών**» (1997)

3) «**Φωνή δεσμία**» ποιήματα (1999). (Παρουσιάστηκε στο τεύχος 258 του 1999, σελ. 15).

4) «**Οι αγώνες των δασκάλων κατά το 20^ο αιώνα και η προσφορά τους**» (2001)

Στην κηδεία του, παρά το εορτάσιμο της ημέρας (26/12/09), παραβρέθηκαν και τον αποχαιρέτησαν πολλοί φίλοι του,

συνάδελφοι και συγχωριανοί του στην Αθήνα.

Εκφώνησαν επικήδειους: α) Χαρ. Καλύβας, εκπρόσωπος ΔΟΕ, β) Ιωαν. Βαγενάς, Δημ. Σύμβουλος Νίκαιας και γ) Θεόδωρος Έξαρχος εκ μέρους της ΔΑΣΚ.

Παρέστησαν:

– Ο Ειδικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας

– Το Δ. Συμβούλιο της ΔΟΕ

– Μέλη Δ/κών Συμβουλίων του Διδασκαλικού Συλλόγου Αττικής.

Στεφάνια, πλην των συγγενών, απέστειλαν:

– Δ.Ο.Ε.

– Αδελφότητα Κ. Πεδινών

– Σύλλογος Δασκάλων και Νηπιαγωγών Ν. Ιωαννίνων

– ΠΑΣΚ Εκπαιδευτών Α/θμιας Εκπ/σης

– ΠΑΣΚ Ν. Θεσσαλονίκης και ο στενός φίλος και συγχωριανός κ. Κώστας Φιλίδης.

Αντί στεφάνου οι πολύ στενοί παιδικοί του φίλοι και συγχωριανοί: **Βασίλης Τζιόδας, Κώστας Φωτέσιος και Γιώργος Παπαγεωργίου** (η παρέα μιας ολόκληρης ζωής) καταθέτουν στη μνήμη του, που θα μείνει γι' αυτούς άσβεστη, χρηματικό ποσό υπέρ του Ιερού Ναού Αγ. Αθανασίου του χωριού, τού οποίου ο Φάνης υπήρξε από νιος ως τα γεράματα, όποτε ήταν στο χωριό, ο καλλιφάνος ιεροψάλτης, μοναδικός κάτοχος της Βυζαντινής μουσικής.

Αυτή σε γενικές γραμμές η πορεία του Φάνη στη ζωή. Για τον γράφοντα, ο Φάνης υπήρξε ξεχωριστός φίλος από τα γεννοφάσκια μας. Μαζί στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο, όπου για κάποια χρόνια μοιραστήκαμε το ίδιο φτωχικό δωματάκι, εκεί στην Καλούτσιανη. Ψυχικά δεν χωρίσαμε ποτέ, παρά τους διαφορετικούς δρόμους που πήρε ο καθένας μας.

Για τον Φάνη ελπίζω να έχω το χρόνο να γράψω και πάλι. Είχα την καλή συνήθεια, να κρατώ τα γράμματα αγαπημένων προσώπων, μεταξύ των οποίων και τα δικά του: **Γράμματα, κεντήματα γραφής και ευαισθησίας**.

Πριν δυο χρόνια (Χριστούγεννα του 2007), του έστειλα ένα πολυσέλιδο γράμμα, για να του θυμίσω κάποιες στιγμές απ' τη ζωή μας και κατέληγα:

«**Τώρα που και οι δυο μας βρισκόμαστε στο γέρμα της ζωής, θέλησα να σου τα πω αυτά, γιατί δεν ξέρω ποιος απ' τους δυο μας θα φύγει πρώτος. Αν είμαι εγώ αυτός, σου τα γράφω κι έτσι ξαλαφρώνω. Αν (ο μη γένοιτο) προηγηθείς εσύ και να σου τάλεγα δεν θα τα άκουγες, οπότε χαμένα θα πήγαιναν.**

Καλές γιορτές, καλή χρονιά κι όσο γίνεται ας καθυστερήσουμε την έξοδο». (Εκείνος όμως... βιάστηκε).

Όταν ανταμώσαμε μου είπε πως από όλα αυτά που κάποτε έγραφε **δεν θυμάται πια τίποτε**. Έτσι μου επιβεβαίωσε αυτό που φοβόμουν τα τελευταία χρόνια: Πώς αυτό το στιβαρό μυαλό άρχιζε να χάνει ό,τι πολυτιμότερο έχουμε στη ζωή: Τη μνήμη. Τι κρίμα, γιατί θα μπορούσε να δώσει ακόμα πολλά.

Καλό ταξίδι Φάνη και ανάλαφρο το χώμα της Αττικής γης που σε σκέπασε.

Β.Τ.

Από τα βάθη της «Ενδοχώρας»

Ήταν ένας από τους λογοτέχνες που πρωτοστάτησαν, ώστε να καθιερωθεί το καλό περιοδικό της δεκαετίας του 1960 η «Ενδοχώρα». Ήταν ο δάσκαλός με το πρώτο γράμμα κεφαλαίο. Ο **Φάνης Τουλούπης** έβρισκε όχι στον γενέθλιο τόπο του ή στο αγαπημένο του Ζαγοράκι, αλλά στην Αθήνα. Δεύτερη ημέρα των Χριστουγέννων, έφυγε από τη ζωή. Ο **Μιχάλης Αυδίκος** ο καλός του φίλος ήταν εκείνος που μου μετέφερε το θλιβερό μαντάτο, μαζί με δυο λόγια που έγραψε για κείνον. Άλλωστε στο Φάνη δεν άρμοζαν τα πολλά, αλλά μόνο λίγα και διακριτικά, όπως ήταν ο ίδιος και όπως έζησε αθόρυβα τη ζωή του. Χωρίς τυμπανοκρουσίες δούλεψε για το δάσκαλο, για τα παιδιά του κόσμου, για την Τέχνη, για τη δημοκρατία. Να πως φαντάζομαι ότι θα τον αποχαίρετούσε ο **Φρίξος Τζιόδας**, ο δάσκαλος με τον οποίο πορεύτηκαν μαζί στην «Ενδοχώρα»: «Ύστερα θα ήρθε ο Χάρων ο κουρσάρος και περτάρης, ανέβασε την ψυχή του στη δική του Αργώ να την οδηγήσει στα νηπενθά ναρκωτικά άνθη του άλλου κόσμου, χαρίζοντάς της τη λημοσύνη»

(Από τον «Ηπειρ. Αγώνα») Α.Τ.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΤΑΚΗΣ) ΚΑΨΑΛΗΣ

Αποχαιρετισμός σ' ένα φίλο και συγχωριανό



Τον Τάκη -όπως τον ξέραμε όλοι στο χωριό- τον γνώρισα καλά και τον έζησα, την τελευταία δεκαετία περίπου.

Συχνά άκουγα γι' αυτόν και τον αδερφό του Ορέστη από τα μεγαλύτερα «παιδιά» (της δεκαετίας του '70), αυτά τα λίγα και τα τελευταία που χάραξαν το όνομά τους στον μαυροπίνακα και στα θρανία του έρημου από τότε (από το μακρινό 1973) σχολείου του χωριού μας.

Σ' αυτήν γενιά ανήκε ο Τάκης, των παιδιών που γεννήθηκαν έπαιζαν και έζησαν τα πρώτα χρόνια της ζωής τους στο χωριό, των έφηβων που για λόγους βιοπορισμού αναγκάστηκαν να το εγκαταλείψουν αναζητώντας με την οικογένειά τους μια καλύτερη τύχη στην πόλη ή στην Γερμανία, (όπως συνέβη με την δική του οικογένεια) και που με την πρώτη ευκαιρία, με την πρώτη «ανάσα ζωής» επέστρεψαν άνδρες πλέον και οικογενειάρχες ξανά πίσω για να αναστηθούν αυτά που άφησαν και για να 'βρουν τα παιδιά τους τον τόπο τους.

Αυτή την περίοδο γνώριστκα κι εγώ με τον Τάκη. Την περίοδο της επιστροφής του που συνοδεύονταν από την επιθυμία και την χαρά της δημιουργίας για τον ίδιο και την οικογένειά του και της προσφοράς για το χωριό του.

Άρχισε σιγά-σιγά να φτιάχνει και να σουλουπώνει το εγκατελειμένο πατρικό του και κάθε φορά που τύχαινε ν' ανταμωθούμε στο χωριό (συνήθως κάθε δεύτερη Κυριακή στο καφενείο) είχε πάντα να μου λέει για την πρόοδο των εργασιών του και για τα παραπέρα σχέδιά του ενώ παράλληλα συζητούσαμε και για το χωριό και τον Σύλλογο με τον οποίο ασχολήθηκε και πρόσφερε από την πρώτη στιγμή.

Στα λιγοστά γλέντια που κάναμε (αποκριάτικα κυρίως) αλλά και στο Πανηγύρι ήταν πάντα μπροστάρης και εμψυχωτής και λόγω του μορμικού και ανοικτού χαρακτήρα που είχε αλλά και λόγω της εμπειρίας του (δεινός ψήστης και μάγειρας).

Η αγαπημένη του απασχόληση όμως ήταν η τέχνη του σίδερου την οποία είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του, τον καλοκάγαθο κυρ-Σπύρο. Πρώτος «στήριξε» την προσπάθεια του Συλλόγου στην οργάνωση του μικρού παζαριού των τοπικών προϊόντων και ειδών, φτιάχνοντας και χαρίζοντας μας όμορφα και παλιακά τσεκούρια, ξυλοκόπες, καρφιά και πέταλα παλιοκαιρία και χρηστικά, μασσιές, τοιμπίδες και «Γαϊδάρες» για το τζάκι.

Εκεί, στο τζάκι του καφενείου μας με λίγο τσίπρο και πολύ «σαχούλεμα» κάναμε και τα ταπεινά, μικρά μας όνειρα για το χωριό. Κι ένα απ' τα όνειρα του Τάκη ήταν να ξαναφτιάξει το «Καμίν τ' Λώνη», το παλιό σιδεράδικο του χωριού, κάτι που θα 'κανε μόλις θα έπαιρνε την σύνταξη και θα 'ταν πλέον σχεδόν μόνιμα στο χωριό.

Πρόθυμος και καλοπροαίρετος πάντα, μικρό το χωριό και λιγοστοί πλέον οι χωριανοί κι ακόμη λιγότεροι αυτοί της προσφοράς, ο Τάκης στην δύσκολη στιγμή για το χωριό και την εκκλησιά, δέχθηκε να αναλάβει και επίτροπος και βοήθησε κι από κει όσο μπορούσε μέχρι το τέλος.

Ένα τέλος του οποίου η προαναγγελία ήρθε ξαφνικά την περασμένη άνοιξη με την διάγνωση της ασθένειάς του αλλά που κανείς μας δεν πίστευε και δεν ήθελε να πιστέψει, άλλωστε πάντα υπάρχει ελπίδα και αυτήν φρόντιζε να μας την ενισχύει και ο ίδιος με την αισιοδοξία του και την θέληση που είχε για ζωή.

Βρεθήκαμε άλλες δυο φορές από τότε. Μία στα Γιάννενα τυχαία, ήταν καλά και αισιόδοξος και μια στο χωριό, ήταν κι η τελευταία.

Ποτέ μου δεν πήγαν από το σπίτι του, ίσως θέλοντας να ξερκίσω το αναπόφευκτο, να μην τον «αποχαιρετήσω», να μην «φύγει».

Μονάκριβο κειμήλιο ζωής πλέον για μένα, ένα δικό του καλοδουλεμένο χειροποίητο τσεκουράκι και ακριβή μνήμη για όλους μας το χαμογελαστό του πρόσωπο και το πηγάδι -κυριολεκτικά μέσα από το σώμα και την ψυχή του- βαθύ και τρανταχτό του γέλιο.

Πολύτιμη κληρονομιά για το χωριό μας και τον τόπο του η οικογένειά του, (τα δυο παιδιά του και η γυναίκα του Σεβαστή). Στήριγμα, παρηγοριά και απαγγείο για την κυρα-Τούλα την γλυκιά και καλόκαρδη μάνα του.

Δεν θα σε ξεχάσουμε ποτέ Τάκη, πώς να ξεχάσουμε άλλωστε αυτό το χαμόγελο κι αυτήν την καρδιά!!

Οι φίλοι σου και οι συγχωριανοί σου.

K. TZ.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΑΝ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ ΑΠΟ ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ (1926-2010)



Ο Λάζαρος Καλογήρου του μπάρμπα Τάσου και της μάνα Λόπως, παιδί πολύτεκνης οικογένειας, γεννήθηκε στα Άνω Ραβένια πριν από 84 χρόνια.

Συμπαθέστατος, γελαστός, φιλότιμος, κοινωνικότατος με τις αξεχαστες ιστορίες του και τον καλό λόγο για τον καθένα, μέχρι τα τελευταία του.

Γλεντζές υπέροχος, πρώτος στην παρέα, στο χορό και στο τραγούδι. Έτσι θα τον θυμόμαστε πάντα. Με τη σύζυγό του Μαριγούλα 55 χρόνια και πλέον αποτελούσαν το υποδειγματικό ζευγάρι, που η αδυσώπητη μοίρα χώρισε σήμερα. Εμπο-

ρος στην οδό Ανεξαρτησίας, χρόνια στο Γυαλί Καφενέ, δημιούργησε, τακτοποιήσει και χάρηκε παιδιά, εγγόνια, δισέγγονο...

Όμως όσο κι αν πάλεψε από το καλοκαίρι αυτό, δεν τα κατάφερε να βγει νικητής και έτσι χειμωνιάτικα πέταξε σ' άλλους ουρανούς!... Πλήθος κόσμου, συγγενείς, γνωστοί και φίλοι τον ξεκινήσαμε την Κυριακή στις 10-1-2010 στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων Ιωαννίνων.

Ανάλαφρο το πανωραβενιώτικο χώμα που τον σκέπασε παντοτινά!...

Αιώνια ας είναι η μνήμη του!...

Θερμά συλλυπητήρια σ' όλους τους συγγενείς!

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΤΙΜΟΛΕΩΝ Δ. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ

Πικρό μήνυμα έφτασε στο χωριό μας τους Ασπράγγελους από τη Θεσσαλονίκη. Πέθανε και κηδεύτηκε εκεί ο χωριανός μας και συμμομήλικός μου **Τιμολέων Δ. Φερεντίνος**.

Ο Τιμολέων, μετά τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις αποκαταστάθηκε στη Μακεδονία. Δούλεψε σκληρά, δημιούργησε οικογένεια. Ήταν νοσταλγός της Δοβράς μας και ερχόταν τακτικά. Τον τραβούσε η Ρούγα του Παπαλέξη που μεγαλώνανε μαζί με τα άλλα γειτονόπουλα. Στους οικείους και συγγενείς τα πιο θερμά μας συλλυπητήρια. Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Μακεδονίας που τον σκέπασε. Αιώνια του η μνήμη.

Μιχάλης - Φωκίων

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡ. ΒΟΓΑΣ

Για τον ξαφνικό θάνατο του **Βασιλείου Χαρ. Βογά** από το Καπέσοβο στις 20 Οκτωβρίου ε.έ., εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στην χήρα του, στην κόρη του, στα αδέρφια του, στα ανήψια του και στους λοιπούς συγγενείς.

Σιέμο, ώρα σου καλή κι αναπαύσου εν ειρήνη.

Οικογένειες:

Αποστόλου Ντιναλέξη, Χρήστου Ράπτη, Θωμό Ράπτη.

Στη μνήμη του προσέφεραν για τις ανάγκες του Πολιτιστικού Συλλόγου Καπεσόβου το χρημ. ποσό των 350 ευρώ.

Δημήτρης και Αναστασία Βογά, Βασίλης και Νεκταρία Βογά, Φαίδων και Κατερίνα Πανταζή, Αναστάσιος και Αμαλία Πίππα, Δημ. και Δέσποινα Βαρζώκα.

Αιώνια η μνήμη του.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

Γεννήσεις

– Θερμά συγχαρητήρια στην αδελφή μου **Ράνια Τζιομάκα** και το σύζυγό της Πάυλο **Παναγόπουλο** για τη γέννηση του δεύτερου παιδιού τους, ενός τρι-σχαριτωμένου αγοριού.

Εύχομαι να τους ζήσει και νάναι πάντοτε γερό και τυχερό.

Η θεία

Ευγενία Τζιομάκα

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

Γάμοι

– Στον συνάδελφο και φίλο Θανάση Γκόντο και τη Τζένη για τους γάμους της κόρης τους **Κάτιας** θερμά συγχαρητήρια και κάθε ευτυχία.

Ελένη Δούβλη

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

Γάμοι

– Ο **Λάζαρος** του Θανάση **Καλογήρου** και της Δέσποινας **Ταπακούδη** παντρεύτηκε την εκλεκτή της καρδιάς του **Τζάναθη** από την Αγγλία στο Δημαρχείο Ιωαννίνων στις 28 Δεκεμβρη 2009. Να ζήσουν, να ευτυχίσουν, απογόνους και όλα του κόσμου τα καλά να αποκτήσουν.

ΑΡΙΣΤΗ

Συλλυπητήρια

– Η 89χρονη **Κωνσταντούλα**, χήρα του Αριστηνού αείμνηστου καθηγητή Μαθαίου **Μάνθου** αναπαύτηκε για πάντα στο χωριό της Δολιανά στις 11 Δεκεμβρίου του 2009. Θερμά Συλλυπητήρια στους συγγενείς...

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Επιτυχίες

Συγχαρητήρια

– Η **Ευλαμπία Βαζάκα** κόρη του Κώστα και εγγονή της Ευλαμπίας μας, πέτυχε στο Τμήμα Ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Θερμά Συγχαρητήρια και καλά σκολάσματα.

M.K.

ΔΟΛΙΑΝΑ

Γάμοι

– Ο **Κώστας**, γιος του καθηγητή μας Γιώργου **Σκόρδου** και της Αμαλίας Θάνου και η εκλεκτή του **Αθηνά Δάμτση** από την Αγία Παρασκευή Φλώρινας παντρεύτη-

καν στις 2 Γενάρη 2010 στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων. **Κουμπάροι ο Βρυσσοχωρίτης Τάσιος Τσιομίδης** και η σύζυγός του **οδοντίατρος Θεοδώρα Γκιτσιούδη**. Ήταν όλα μεγαλοπρεπή και τέλεια. Γευματίσαμε και διασκεδάσαμε στο Κέντρο ΧΗΤΟΣ στη Μεταμόρφωση Ιωαννίνων μέχρι αργά το βράδυ. Τα βιολιά και τα κλαρίνα έπαιζαν εναλλάξ χορούς Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης και ζεμπεκίες... Υγιείς να ζήσουν, να ευτηχήσουν, απογόνους και όλα του κόσμου τα καλά να αποκτήσουν...

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Γεννήσεις

– Τους γειτόνους μου **Θανάση** και **Πασχαλιά Φαϊτά** που έγιναν παπούδες από την κόρη τους **Παυλίνα** και το σύζυγό της **Άγγελο Βέρμπη** ολόψυχα να τους ζήσει η εγγονούλα.

Ελένη Δούβλη

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Γεννήσεις

– Ο **Βασίλης** του Ελευθερίου **Μπαλά** και της Αθανασίας **Κοντογιάννη** και η **Σοφία Τούση** έγιναν πολύτεκνοι. Χάρισαν στην Αθανασία και στη Γεωργία τους **δυο δίδυμες** τρισχαριτωμένες αδελφούλες στις 11 Δεκεμβρίου 2009 στα Γιάννενα. Να τους ζήσουν με υγεία και χαρά.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΙΤΕΑ

Θάνατοι

– Στις 25 Δεκεμβρίου 2009 στη Μαγούλα Αττικής έφυγε από τη ζωή ύστερα από τροχαίο, ο 29χρονος **Ιωάννης Ρέμης**, γιος της Αναστασίας Ντέλλη και εγγονός του Δημητρίου και της Σουλτάνας Ντέλλη από την Ιτέα Ζαγορίου.

Αιώνια η μνήμη του.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Συγχαρητήρια

– Τον αγαπημένο μας εγγονό **Κυριάκο Κουτρά** συγχαίρουμε θερμά για την επιτυχία του να εισαχθεί στο Πανεπιστήμιο Πατρών (Επιστήμη Υλικών) και

του ευχόμαστε ολόψυχα καλή σταδιοδρομία. Με πολύ αγάπη ο παππούς και η γιαγιά του.

Ανδρέας και Αφροδίτη Μαραλούκου

– Θερμά συγχαρητήρια στον **Κυριάκο Κουτρά** που εισήχθη στο Πανεπιστήμιο Πατρών (Επιστήμη Υλικών) και καλό πτυχίο. Τον περιμένουμε για ενίσχυση της ποδοσφαιρικής ομάδας το καλοκαίρι.

Οικογένεια Αποστόλου Ντιναλέξη

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ

Θάνατοι

– Την Παρασκευή στις 8 του Γενάρη πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα η **Αλίκη Γεωργίου Σουσοπούλου** πλήρης ημερών.

Στον υιό της Πανοσιολογιώτατο Αρχιμανδρίτη Αθανάσιο και λοιπούς συγγενείς τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Το «ΖΑΓΟΡΙ» μας B.T.

ΜΑΚΡΙΝΟ

Γεννήσεις

– Στις 23 Δεκεμβρίου 2009, ο **Λάμπρος Σακκάς** του Ευαγγέλου από το Μακρίνο και η Στυλιανή Βιζιλέου, απόκτησαν το πρώτο τους παιδί, ένα χαριτωμένο αγοράκι. Να τους ζήσει και νάναι τυχερό.

Ο παππούς Ευάγγελος Σακκάς

Η γιαγιά Βασιλική Σακκά

ΠΑΠΙΓΚΟ

Θάνατος

– Στην Αθήνα πριν από λίγο καιρό απεβίωσε η **Δέσποινα (Πινούλα) Αναγνωστοπούλου**, σύζυγος του Δημοσθένη.

Η μακαρίτισσα γεννήθηκε στο Πάπιγκο το 1920. Μεγάλωσε και έζησε όλη της τη ζωή στο Πάπιγκο. Ήταν σύζυγος του δημοδιδασκάλου Δημοσθένη Αναγνωστόπουλου και έμεινε χήρα σε νεαρή ηλικία. Δεν απέκτησαν παιδιά.

Καλοκάγαθη, έντιμη και νοικοκυρά, αγαπητή σε όλους. Τελευταία για λόγους υγείας έμεινε στην Αθήνα με την αδελφή της όπου και έγινε η ταφή της. Στους συγγενείς της θερμά συλλυπητήρια. Αιώνια η μνήμη της.

Δ.Α.Γ.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Θάνατοι

– Η καλότατη 80χρονη **Αγλαΐα**, σύζυγος Θεοδώρου **Παπικιώτη**, το γένος Γατσέλου από Λαίστα, αναπαύτηκε για πάντα στο Καρτέρι Θεσπρωτίας στις 15-12-2009. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Γεννήσεις

– Η φαρμακοποιός **Έφη** του Νίκου **Φερεντίνου** και της Αικατερίνης Σεντελέ και ο **Νίκος** έγιναν γονείς πρωτότοκου υγιέστατου **αγοριού** στα Γιάννενα την Παρασκευή 18 Δεκεμβρίου 2009.

Να τους ζήσει χαρούμενο και ευτυχισμένο.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

– Η οικογένεια **Γεωργίου Τσοούκαλη** κατέθεσε στην Παναγία Αγίου Μηνά το ποσόν των 100,00 ευρώ στη μνήμη **Κωνσταντούλας**, χήρας **Μαθαίου Μάνθου**.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

Κ. ΣΟΥΔΕΝΑ

– Στη μνήμη του αξέχαστου φίλου τους **Φάνη Τουλούπη** προσφέρουν χρηματικό ποσό στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου οι Βασίλης Τζιόβας, Κων. Φωτέτοιος και Γεώργιος Παπαγεωργίου.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

– Ανώνυμος κατέθεσε υπέρ της Ιερής Μονής Αγίου Ιωάννη Ραγκοβού το ποσόν των 50,00 ευρώ.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

– Με τη συμπλήρωση 9 χρόνων από το θάνατο του **Αθανασίου Σακελλαρίδη** η σύζυγός του **Νίκη** κατέθεσε το ποσό των 500Ε στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Φραγκάδων.

– Η **Ανθούλα Τσιμποπούλου** προσέφερε 50Ε για τον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Φραγκάδων.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΥΡΩ 100

Ζαχάρη-Σταματοπούλου Χαρά
Παντελή-Βαγγελή Θεανώ

ΕΥΡΩ 80

Καραπέτσης Στέφανος

ΕΥΡΩ 60

Οικονομίδης Κων/νος
Βόννου Γιαννούλα

ΕΥΡΩ 50

Παππάς Ιωάννης
Κουσουρής Ιωάννης
Βλάχος Κων/νος
Σωτηρόπουλος Γιώργος
Ιωαννίδης Δημοσθένης

Καρράς Πολύβιος
Βλαχάκη - Μαργιόλη Δώρα
Καραγιαννόπουλος Αθανάσιος
Γεωργίου Ανδρομάχη
Βάντζου Κική
Καρπούζη Χαριτίμη
Τσάντης Σπυρίδων

ΕΥΡΩ 45

Πίπα Ευανθία
Βόνια - Σπηλιοτοπούλου
Βικτωρία
Βελλιόπουλος Αλέκος
Παπαγεωργίου Θουκυδίδης

ΕΥΡΩ 40

Βελλιαρούτης Λεωνίδα
Βολιάτου Γαλάτεια
Τσώλης Θεόδωρος
Καρέτσης Γεώργιος
Ζαμπάκος Μιχαήλ
Χασιώτη Βασιλική
Μπουκουβάλας Ηλίας
Οικονομίδου Λευκοθέα

ΕΥΡΩ 35

Γραβάνη - Δημοπούλου Έλλη
Καραπέτσης Αλέξανδρος
Χριστοδούλου Κων/νος
Κυριάκη - Βαγγελή Ελένη

ΕΥΡΩ 30

Πλαστήρα Ελένη
Λαμπράκης Απόστολος
Καπρίτσιου Ευγενία
Βούρδας Χρήστος
Παπαευαγγέλου Έλλη
Βαλαδήμας Πέτρος
Ζαμπακόλας Σωτήριος
Καψάλης Παναγιώτης
Κωστόπουλος Νικόλαος
Χατζημανάογλου Μαρία
Βασιλά Ελένη
Αθανασέλης Σωτήριος
Αναστασιάδης Μιχαήλ
Τσιρώνης Λύσανδρος
Αποστολίδου - Φίλου Μαριάνθη
Παπαβασιλείου Γεώργιος
Τολίδης Δημήτριος
Νούσης Παντελής
Αποστολίδη Μαριάνθη
Ζώλας Ελευθέριος
Ντιναλέξη Αθηνά
Βούρβος Νικόλαος
Θεμελή Γαλάτεια
Γεωργάκης Αλέξανδρος

ΕΥΡΩ 25

Μίκου Βασιλική
Χρυσοφάνης Μάνθος
Βουζοπλής Γιώργος
Τσιρώνης Αθανάσιος
Παγούνη - Μυστηροπούλου
Μάγδα

Παπακώστα - Φίλου Μαίρη
Βαλαδήμας Δημήτριος

ΕΥΡΩ 20

Νουσιάδη Σοφία
Ζινδριλής Γεώργιος
Ζινδριλής Χριστόδουλος
Οικονομίδης Ιωάννης
Οικονόμου Ευτυχία
Βασδέκη Ευγενία
Ντιναλέξης Ευριπίδης
Τσολίγκα Παναγιώτα
Ψυχούλας Ευάγγελος
Θωμά Ισμήνη
Ράπτης Μιχάλης
Αποστόλου Άδμητος
Ευαγγέλου Γρηγόριος
Κοντοκάλη - Δήμου Μαρία
Νάτσας Στέφανος
Καρρά Ειρήνη
Πιτσινέλης Γιώργος
Γκίτσας Κων/νος
Τσουκανέλης Μίνως
Πατούρας Γεώργιος
Λαζαρίδου Θεοδοσία
Δάλλας Πολύβιος
Δάλλας Δημήτριος
Δάλλα-Μπάσιου Φιλομήλα
Παπαδημητρίου Χριστόδουλος
Παπαδημητρίου Κων/να
Βασδέκης Δημήτριος
Φάφας Κίμων
Καπέλου Ελισάβετ
Χατζόπουλος Ελευθέριος
Ζήσης Ιωάννης
Γκίτσας Αησιόλας
Γκάνου Μαρίνα
Γκοζίνα Φρόσω
Νικόπουλος Λεωνίδα
Κασούμη Βιβή
Παπαϊωάννου-Βλάχου Μερóπη
Γκούρη Ανθούλα
Γκερλέ - Μπίτσα Δέσποινα
Φερεντίνος Κοσμάς
Βούρβος Παναγιώτης
Ανδρώνης Ιπποκράτης
Παγιάτη Βιλελμίνη
Παγιάτη-Καρακιανίτη Φωτεινή
Σακκάς Ευάγγελος
Καψάλης Λάζαρος
Ράπτης Μιχαήλ

ΕΥΡΩ 15

Δαλκαβούκης Βασίλειος
Οικονόμου Σωκράτης
Λέκκος Ιωάννης
Βαταβάλης Απόστολος
Τζόκας Κων/νος
Βαζάκα Αγγελική
Βαζάκας Ιωάννης
Βορόπουλος Ιωάννης
Φράγκα Λαμπρινή

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΓΚΕΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟ

Πρόεδρος

ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟ

Α' Αντιπρόεδρος

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑ

Β' Αντιπρόεδρος

ΤΖΙΟΒΑ ΒΑΣΙΛΗ

Γεν. Γραμματέα

ΤΣΕΚΟΥΡΑ ΙΩΑΝΝΗ

Ταμία

ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΛΥ

Μέλος

ΖΑΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΟ

Μέλος

Αριστίνδην μέλη:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ- ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΒΑΚΑΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ
ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΡΕΜΟΥ-ΤΣΟΥΠΗ ΜΑΡΙΑ
ΣΚΟΥΡΤΗ ΕΛΕΝΗ
ΥΦΑΝΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

★

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44

και στο Μυροπολείο

ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Τηλ. 26510 26266

Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 15 ΕΥΡΩ

Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ

Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

★

Τυπογραφεία:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέρη)

Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845

Ιωάννινα 454 44

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΜΑΣ

- Κυριαζή Αρτεμης 50 ευρώ.

- Παντελής Τριαντάφυλλος και Παντελή Θεανώ 100 ευρώ.

- Με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από το θάνατο της αγαπημένης μας συζύγου και μητέρας **Ανθούλας Γενναδίου - Τζαβάρα** προσφέρουμε στο περιοδικό το «Ζαγόρι μας» το ποσό των 50 ευρώ.

Ο σύζυγός της **Αναστάσιος** και οι κόρες της **Αικατερίνη** και **Ευφροσύνη**.

- Με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από το θάνατο της αγαπημένης μας αδερφής **Ανθούλας Γενναδίου-Τζαβάρα**, προσφέρουμε στο περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» το ποσό των 50 ευρώ.

Οι αδερφές της

Πιπίτσα Περατικού

Ευγενούλα Θεοδοσία

- **Δημήτριος** και **Ελένη Γενναδίου** ν 50 ευρώ.

- **Η Κούλα Ράπτη** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 100 ευρώ, στη μνήμη του αγαπημένου συζύγου της **Χρήστου**.

- **Η Αγγαία Λευθεριώτου** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 300 ευρώ, στη μνήμη του αείμνηστου συζύγου της **Παύλου Λευθεριώτη**.

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ ευχαριστεί.